

VEREENIGING
TER BEOEFFENING VAN DE KRIJGSWETENSCHAP.
1875-1876.

Verslag der bijeenkomst van den 21^{en} April 1876.

De VOORZITTER, de heer Knoop, deelt mede, dat bij het Bestuur als geschenk is ontvangen een exemplaar van de *Bijdrage tot de geschiedenis der verzachting van het Oorlogsrecht te land in de negentiende eeuw*, akademisch proefschrift van den heer D. S. van Emden, en stelt aan de Vergadering voor, het Bestuur te machtigen dien heer daarvoor dank te zeggen.

Dienovereenkomstig wordt besloten.

Het dien avond ter ballotage voorgesteld lid wordt aangenomen.

Daarna geeft de Voorzitter het woord aan den heer S. A. Lutz, die handelen zal over *het gebruik der infanterie, artillerie en cavalerie vóór en in het gevecht*.

De heer LUTZ zegt:

Mijne Heeren!

Toen ik, een paar maanden geleden, van het Bestuur onzer Vereeniging de vleiende uitnoodiging ontving, in den loop van dit boekjaar eene spreekbeurt op mij te nemen, heb ik eenigen tijd gearzeld, alvorens mij daartoe bepaald te verbinden.

Dic weifeling had zijn grond in een gevoel, dat het best kan vergeleken worden met de gewaarwording van iemand, die meer door een' toevalligen samenloop van omstandigheden dan wel door

zijne bekwaamheden geroepen wordt tot een hooge betrekking, waarvan de vervulling, door gemis aan de noodige voorbereiding, althans in den beginne, boven zijne krachten gaat.

Toen dit gevoel door de welwillende opwekking van een paar leden van het Bestuur was onderdrukt, bleef nog over de moeilijkheid der keuze van een onderwerp en wel op tactisch gebied, waarop ik mij bij voorkeur wenschte te bewegen.

Met het oog op den nog weinig beschikbaren tijd tot het samenstellen eener voordracht, kwam mij het voor heden avond aangekondigde onderwerp: Het in groote trekken schetsen van *het gebruik der infanterie, artillerie en cavalerie vóór en in het gevecht*, daartoe het meest geschikt voor.

Zooveel de uitgebreidheid der verhandeling toeliet, heb ik hier en daar beschouwingen ingevlochten nopens de sterkteverhouding dier wapens bij ons leger, hoofdzakelijk met het doel om meer bevoegden uit te lokken, hun gevoelen over deze belangrijke gelegenheid kenbaar te maken.

De bouwstoffen voor het te behandelen onderwerp heb ik hoofdzakelijk genomen uit het derde deel der *Studien zur neuen Infanterie-Taktiek* van den Overste Von Scherff, namelijk *die Infanterie in Verbande mit den anderen Waffen*. De schrijver zet daarin op zijne gewone degelijke en practische wijze dit onderwerp uiteen. Hij vermijdt daarbij opzettelijk zijne stellingen door historische gegevens te staven, maar is daarentegen in de ontwikkeling zijner gronden zoo duidelijk, dat men als het ware tusschen de regels kan lezen de jongste krijgsbedrijven uit de laatste oorlogen, die zijn oordeel gevormd hebben.

Bij het gebruik van de drie wapens in het gevecht is er één dat den doorslag geeft, dat de beslissing aanbrengt en naar wiens tactiek de andere wapens, wil het beoogde doel, de vernietiging der vijandelijke strijdkrachten, bereikt worden, de hunne dienen te regelen.

Dit wapen is het hoofdwapen, de infanterie, waarvan de handeling in den slag, in alle tijden dat er tactisch gevormde legers bestonden, aan het gevecht zijn eigendommelijk karakter verleende, en waarnaar de andere, vroeger bepaald hulpwapens, zich steeds

moesten regelen. Dit is zoo waar, dat in die tijden, toen er geen naar bepaalde regels gevormde infanterie bestond, ook van geene krijgskunst sprake was. In het eerste gedeelte der middeleeuwen bestond alleen de strijd tusschen groote ruiterscharen over het bestaan der volken. Overmacht, ruw geweld, lichamelijke kracht en list verschaften de overwinning, terwijl de verstandelijke factoren, de eigenlijke krijgskunst, die zoo veel beter en met minder hulpmiddelen tot het doel voert en reeds in de Grieksche en Romeinsche oudheid bij de opstelling en aanwending van het voetvolk en de ruitery uitblinkt, geheel in nevelen gehuld was.

Uit de overweging van het voorgaande vloeien de grondbeginselen voort, welke bij de volgende beschouwingen op den voorgrond dienen te worden gesteld, namelijk: dat alléén de infanterie in de tactiek het toonaangevende hoofdwapen was, is en blijven zal, en dat de infanterie-tactiek van een tijdvak altijd gelijktijdig over de tactiek van de andere wapens beslist.

Het mag wellicht voor ons leger — dit hoop ik ten minste — overbodig en tijdroovend zijn, een oogenblik stil te staan bij de vraag over den voorrang van het eene wapen boven het andere; bij het Duitsche leger schijnt zulks niet het geval te zijn, aangezien aldaar in sommige militaire geschriften toespelingen worden gemaakt op den mogelijkheid dat de infanterie, die eenmaal de cavalerie als hoofdwapen verdrong, als zoodanig wel eens kon worden opgevolgd door de artillerie.

De reden hiervan moet natuurlijk gezocht worden in de buitengewone uitwerking, die de Duitsche artillerie in den laatsten oorlog heeft gehad, en de ontegenzeggelijk groote uitkomsten die hierdoor zijn verkregen.

Intusschen moet de gelukkige uitslag van dien oorlog in de eerste plaats toegeschreven worden aan de uitnemende strategische leiding, terwijl de strategie kon beschikken over een werktuig, de troepen, zoo degelijk en bruikbaar, dat het steeds aan hare eischen kon voldoen. Voor het overige heeft de infanterie door zijne tactische meerderheid, betoond bij het volgen van nieuwere gevechtswijzen, daaraan een even groot aandeel gehad als de artillerie. Dit laatste wapen moest door de minderheid van de Zundnadel's tegenover de Chassepots nog meer dan anders het geval zou zijn

geweest, optreden, teneinde de infanterie in staat te stellen de bezwaren, verbonden aan den aanval op groote afstanden, te overwinnen. Ook mag niet uit het oog verloren worden, dat die artillerie optrad tegenover eene wederpartij, die in materieel en in geoefendheid in het schieten zeer achterlijk bleek te zijn.

Althans in het werk van den Duitschen Generalen Staf leest men herhaaldelijk: „de Fransche artillerie beantwoordde wel en soms zeer hevig het vuur onzer batterijen, maar hare schoten deden weinig uitwerking.” Het gevolg was dan ook dat de artillerie der Franschen zich ten laatste terugtrok, en daardoor de Duitsche infanterie het overwinnen gemakkelijker maakte.

Wij zien hieruit, en zullen ook verder het groote belang leeren kennen van eene ondersteuning der infanterie door de andere wapens in de verschillende tijdperken van een beslissend gevecht. Maar het kan niet genoeg gezegd worden: de beslissing is der infanterie voorbehouden; de infanterie moet overwinnen of overwonnen zijn, alvorens de bevelhebber van deze of gene partij van zege kan gewagen. Uit hare houding moeten de andere wapens afleiden of zij haar steunen of wel hare werking belemmeren, en dienovereenkomstig handelen.

Is deze opvatting juist en daardoor o. a. aan de artillerie in het algemeen de plaats aangewezen, die zij in het gevecht dient in te nemen, zoo moet aan den anderen kant niets verzuimd worden, haar de noodige sterkte te geven om die taak te kunnen vervullen.

In tijden van oorlog nieuwe batterijen veld-artillerie op te richten, is door haar ingewikkeld samenstel van menschen, paarden en materieel, en de groote vaardigheid die de bediening en het richten vordert, in het algemeen zeer moeielijk en voor kleine staten, gelet op den korten tijd, waarin de hedendaagsche oorlogen beslist worden, bepaald onmogelijk.

Men dient dus reeds in tijd van vrede de veld-, en natuurlijk ook de rijdende artillerie te bezitten, die men te velde noodig heeft. Willen wij nagaan in hoever zulks bij ons leger het geval is, dan dient vooraf te gaan een onderzoek naar de vereischte sterkte van het leger te velde zelve.

Het is duidelijk, dat over een dergelijk gewichtig punt de ge-

voelens belangrijk kunnen uiteenloopen. Een ieder zal echter wel willen toegeven, dat het leger moet kunnen voldoen aan zijne hoofd-roeping, dat is: de handhaving van onze onzijdigheid en de verdediging van onze onafhankelijkheid.

Eenmaal aangenomen zijnde dat de verdediging des lands zich zal concentreeren tot het gedeelte, begrensd door de versterkte waterliniën in het binnenste des lands en de Hollandsche en Zeeuwsche kust, dan zal de sterkte van het veldleger afhangen van de eischen eener uiterst krachtige verdediging, dat wil zeggen eene zoodanige, waarbij de passieve verdediging der forten en liniën gepaard gaat met krachtige offensieve bewegingen, zoowel in de eigenlijke linie als daarbuiten, teneinde den vijand door het bestoken in de flank of door het bedreigen zijner operatie-lijnen te noodzaken den aanval op te geven.

Men kan niet genoeg doordrongen zijn van de waarheid, dat elke lijdelijke verdediging eener stelling, hoe dapper ook gevoerd, tegenover eenen overmachtigen vijand na korter of langer tijd ten slotte met het verlies daarvan moet eindigen.

Zullen die tegenaanvallen hun doel bereiken en dus tot eenige belangrijke uitkomst leiden, dan is het duidelijk dat zij met eene genoegzaam sterke macht moeten worden ondernomen.

Voorts moet bij de bepaling der sterkte van het veldleger niet uit het oog worden verloren dat het de groote vraag is, of de nieuwe Hollandsche waterlinie wel voldoende in staat van verdediging zal zijn, als de vijand daarvoor komt, en het veldleger dus zal moeten aanvullen, hetgeen die linie en ook de overige in dit opzicht te kort schieten.

Wijders bestaat er meer dan waarschijnlijkheid dat bij den vijand, dien wij kunnen verwachten, de aanval te land gepaard zal gaan met eene landing op de kust. Tot het afweren van die landing, maar vooral tot het terugslaan van den vijand, ingeval die landing niet is kunnen worden belet, zullen alleen 30 000 man noodig zijn.

Op grond dier overwegingen acht ik voor ons land noodig een veldleger, bestaande uit vrijwilligers en goed geoefende miliciens ter sterkte van 50 000 man, te verdeelen in 3 divisiën. Elke divisie zou dan bestaan uit 12 bataljons infanterie van 4 kom-

pagniën, een regiment cavalerie, 2 afdeelingen veld-artillerie, ieder van 4 batterijen à 6 stukken, eene batterij rijdende artillerie en eene kompagnie mineurs, terwijl bij het geheel behoort het pontonwezen, de transporttrein, de ambulance enz.

De reserve van het veldleger zal worden gevormd door 2 afdeelingen veld-artillerie, eene batterij rijdende artillerie en 1 regiment cavalerie. In tijd van oorlog zullen daarbij worden gevoegd al de bataljons schutterij, die na de bezetting der liniën en forten beschikbaar zullen blijven.

Door deze indeeling verkrijgt men 32 batterijen veld-artillerie of 192 stukken en 4 batterijen rijdende artillerie of 24 stukken.

Het is mijn voornemen niet in bijzonderheden te treden nopens de aanwending bij de verdediging, waarvan hier sprake is, van de 3 gemelde divisiën, daar mij zulks uithoofde van de vele veronderstellingen waarvan men kan uitgaan, te ver zou leiden, en mij in elk geval zou voeren op het mij te verheven gebied der veldheerkunst.

Voldoende zal het zijn aan te geven dat een gedeelte zal optreden op de zwakste punten der aangevallen linie en vooral op die, welke onverhoopt reeds bezwiken mochten zijn; dat een gedeelte bestemd is tot het doen der tegenaanvallen, terwijl het overblijvende, na aftrek van hetgeen benoodigd mocht zijn tot het bewaken der kust, zal worden afgezonderd als reserve.

Daar de reserve van het veldleger dus bijna geheel, en de bezettingstroepen, voor zoover de infanterie betreft, voor de helft zullen bestaan uit schutterij, zal het nauwelijks behoeven te worden opgemerkt, dat de hier geschetste organisatie van het leger, evenals elke andere, niet denkbaar is zonder eene geheele verbetering van de tegenwoordige indeeling en oefening der schutterij.

Welken goeden geest men ook mag verwachten bij troepen, waarbij in tegenstelling van het leger, alle standen der maatschappij .vertegenwoordigd zijn, en die strijden voor het behoud van den vaderlandschen grond, dat erfdeel onzer voorvaderen, en voor de onafhankelijkheid en vrijheid, zoo hoog gewaardeerd — maar naar het schijnt als zoo vele kostbare zaken, het meest als men kans heeft ze te verliezen — te beweren dat men van die schutterij, bij de bestaande indeeling en oefening, in de eerste

weken van den oorlog, zoowel in de vestingen als in het veld, veel hulp mag verwachten, acht ik een ziekelijk optimisme, dat gegrond is op verouderde begrippen van krijgskunst, of wel op onbekendheid met of geringschatting van de hedendaagsche eischen van bruikbaarheid en geoefendheid der infanterie.

Onze schutterij mist de noodige samenhang en krijgstucht en dat groot vertrouwen in de aanvoerders, die tegenwoordig noodig zijn om infanterie onder eenen verpletterenden kogelregen naar eene stelling te voeren, of onder dat vuur, en bij eene bedreiging van verschillende zijden, in eene stelling te doen standhouden.

Voor hen, die de door mij aangegeven sterkte van het veldleger te hoog achten en alleen heil verwachten van eene lijdelijke, zij het dan ook hardnekkige verdediging van onze liniën, waarvoor men wellicht met drie vierde van de opgegeven macht — altijd behalve de bezettingstroepen — kan volstaan, zij nog opgemerkt, dat ik mij de verdediging van zulke uitgestrekte bevestigingen niet anders kan voorstellen dan als een middel om den vijand tegen te houden, niet tot in het oneindige, maar tot zolang men de tegenpartij op eene andere wijze kan dwingen den strijd op te geven, iets waartoe in de eerste plaats een goed leger noodig is. Behalve vele roemrijke bladzijden uit ons eigen verleden, kunnen ook uit den laatsten oorlog de verdediging van Metz en Parijs ten bewijze hiervan strekken.

Neemt men nu aan dat de strijdbare bevolking van Nederland bestaat uit 200 000 man, dan is een ieder van die massa verplicht aan de verdediging deel te nemen. Maar dan is ook eene organisatie van het leger, militie en schutterij noodig, waarbij een ieder zijne plaats bij 's lands verdediging is aangewezen, en die voldoende waarborgen oplevert, dat een ieder daartoe genoegzaam voorbereid en geoefend is.

Na deze korte, misschien eenigszins misplaatste uitweiding tot mijn onderwerp terugkeerende, begin ik met de opsomming der onderdeelen, waarin zich de algemeene tactiek gevoegelijk laat splitsen, namelijk: het bereiden der wegen voor de tactische beslissing, de inleiding van het gevecht, de uitvoering en het partijtrekken van de beslissing, alsmede de gedragsregels bij het mislukken van een aanval.

Het doel van den oorlog wordt bereikt door de vernietiging der strijdmiddelen van de tegenpartij, en dus van zijn leger. Zullen twee legers elkander nadeel kunnen toebrengen, dan moeten zij door te marcheeren elkander naderen, welke uitwerking ook wordt verkregen, wanneer het eene leger in eene of andere stelling het andere, dat zich beweegt, afwacht. De grootte van de hedendaagsche legers brengt mede, dat zij zich moeten verdeelen om te kunnen marcheeren, en zich weder vereenigen tot het leveren van een slag.

Het is de taak der strategie, deze noodzakelijke scheiding en hereeniging te geschikter tijd en plaats te doen uitvoeren.

Daartoe is echter noodig, dat de in de breedte en diepte verspreide legerafdeelingen worden ingelicht nopens de bewegingen van de tegenpartij en daarentegen de handelingen van het eigen leger aan het gezicht van den vijand worden onttrokken, en ten andere dat hun de noodige veiligheid worde verzekerd.

Aan die twee eischen wordt voldaan door de verkenning- en veiligheidsdienst.

De verkenningdienst. Alvorens de verkenningdienst op groote schaal te behandelen, dien ik vooraf op te merken, dat men daarbij zal hooren gewagen van het vooruitschuiven van cavalerie-divisiën, waarvan eene enkele sterker is dan de geheele macht, die wij aan cavalerie bezitten. Allicht zou dus twijfel kunnen rijzen over het nut van dergelijke beschouwingen. Tot opheffing van dien twijfel diene, dat het tot het beoefenen eener wetenschap niet noodig, ja zelfs veelal onmogelijk is in het bezit te zijn van al hare hulpmiddelen of werktuigen. In ieder geval zal het zijn nut hebben te zien hoedanig onze machtige naburen zich voorstellen die verkenningdienst te verrichten. Wij kunnen ons dan daarnaar regelen en nagaan of het noodig en mogelijk is aan onze cavalerie eene uitbreiding te geven, die haar in staat stelt het met den vijand op te nemen, en indien de onmogelijkheid daarvan mocht blijken, naar andere middelen om te zien, ten einde hierin te gemoet te komen.

Het hoofddoel van de verkenningen is: met al het doen en laten van den vijand bekend te worden, en tevens onze handelingen

voor hem te verbergen, m. a. w. te zien en niet gezien te worden.

Het bekomen van vroegtijdige juiste berichten van den vijand en zijne pogingen van gelijke strekking te beletten, zijn voorwaarden, die het best te verkrijgen zijn door het winnen van een voorsprong op den vijand. Hoe meer voorwaarts van den eigen hoofdtroep het gelukt voeling met den vijand te bekomen, hoe meer of tevens wordt verborgen hetgeen achterwaarts van den voortroep geschiedt, terwijl de veiligheid van de opmarcheerende troepen met het grooter worden van de bedoelde ruimte toeneemt. Het is duidelijk dat alleen het wapen dat zich het snelste beweegt en daardoor minder gebonden is aan afstand, de cavalerie, geroepen is de hierbedoelde taak te vervullen.

Alvorens te zien hoe zij zulks zal doen, is het noodig te beschouwen over welke ruimte zich haar werkkring zal uitstrekken.

Hoewel in algemeenen zin langs de geheele grenslijn tusschen twee in oorlog zijnde staten vijandelijkheden te wachten zijn, volgt echter uit de omstandigheid, dat het samentrekken van groote troepenmassa's zal moeten plaats hebben in de nabijheid van groote middelpunten van verkeer of gewichtige vestingen, en deze zich van daaruit hoofdzakelijk zullen verplaatsen langs de spoor- en hoofdwegen, dat de ruimte der waarneming tot die gedeelten beperkt wordt. Die waarneming is natuurlijk van strategischen aard, ten gevolge waarvan dan ook de opdrachten van den opperbevelhebber moeten uitgaan, die wederkeerig in de eerste plaats de ingewonnen berichten ontvangt.

De uitvoering echter behoort geheel tot het gebied der tactiek. Het is licht in te zien, dat de overvleugeling der vijandelijke verkenningslinie met de minste opofferingen zal veroorloven zelf te zien, daar het doorbreken van de vijandelijke linie met meer verliezen gepaard gaat, een overwicht vordert, en de tweede opdracht van onze eigen linie, het verbergen van de eigen handelingen, eenigszins in de waagschaal wordt gesteld.

Indien het doel echter niet anders kan worden bereikt, zal men het laatste middel toch moeten toepassen.

Daar het slechts te doen is om te zien, zullen kleine afdeelingen en geene groote massa's noodig zijn, en zullen, zonder dat daarom afbreuk behoeft te worden gedaan aan de hechtheid der

dekkende keten, betere uitkomsten verkregen worden door grootere snelheid dan door meer sterkte.

Het is deze meerdere bewegelijkheid, die zal toelaten te rechter tijd de altijd geringe en slechts tijdelijke openingen in den door de cavalerie gevormden sluier aan te vullen, terwijl eene grootere manoeuvreervaardigheid in staat stelt ze te verbergen en den vijand te misleiden. Het welslagen dezer middelen hangt dan eens af van den troep, dan weder van de persoonlijke leiding van den aanvoerder.

Indien de overvleugeling onmogelijk blijkt te zijn, dan blijft niets anders over dan het doorbreken der vijandelijke linie, en mocht men al niet daartoe overgaan, dan moet men er op bedacht zijn dergelijke handeling van den vijand tegen te gaan. Een en ander is niet te bereiken zonder gevecht, en hiermede treedt van zelve de vraag op den voorgrond, hoe sterk moet de daartoe te gebruiken cavalerie zijn.

Het zou de voorkeur verdienen, dat de geheele cavalerie, die tot verkenning voor het leger wordt vooruitgeschoven, onder één commando kon worden geplaatst. Dit is echter wegens de groote afstanden ondoenlijk; vandaar verdeeling in onderdeelen, wier werkring zich over eene zoodanige breedte uitstrekt, dat de invloed van den aanvoerder op het geheel der onder zijne bevelen staande troepen zich minstens dagelijks kan doen gevoelen.

Ten andere moet rekening worden gehouden met hetgeen geschiedt achter den sluier door den op zich zelven staanden verkenningstroep gevormd, en wel met de bewegingen van het leger, en, daar deze weder afhangen van de gemeenschapsmiddelen, met het achterliggende weggennet met zijne knopen. Iedere hoofdoperatielijn voor den eigen opmarsch, die het ook kan zijn voor dien des vijands, als zijnde veelal dezelfde weg, vordert een op zich zelven staanden verkenningstroep.

Bij eene uitbreiding over een front van 4 tot 6 Duitsche mijlen bij eene diepte van 1 tot 2 mijlen, is het mogelijk dat een bevel van den eenen vleugel gegeven, aan den anderen ten uitvoer wordt gebracht, en kan een bevelhebber het geheel besturen en de bij hem ingekomen berichten nog denzelfden dag ter kennis brengen van de volgende hoofdmacht.

Door het aannemen van die afstanden wordt tevens voldaan aan den anderen eisch, dien der dekking van de volgende troepen, daar men vrij algemeen kan aannemen, dat de hoofdoperatielijnen, hetzij spoor- of hoofdwegen, in Middel Europa op ongeveer dien afstand van elkander verwijderd liggen.

Nu wij gezien hebben waardoor het aantal van de ter verkenning noodige cavalerie-afdeelingen bepaald wordt, blijft over de sterkte en de samenstelling daarvan te onderzoeken.

Het doel, dat men zich voorstelt, zal niet te bereiken zijn zonder het leveren van gevechten, die uit den aard der zaak slepend zullen zijn, maar toch hier en daar, om werkelijk te kunnen zien, een aanvallend karakter zullen hebben.

Alle gevechten van ruitery kunnen niet geleverd worden zonder handgemeen te worden; vandaar eene beslissing, die bij kleine troepenafdeelingen licht met eene vernietiging kan eindigen.

Het is om die reden een vereischte, dat ook hier de cavalerie bij alle gevechten, dat geene schermutselingen zijn, maar die met een bepaald doel gevoerd worden, overeenkomstig hare tactiek met een geheel regiment optreedt.

Zal daarbij het verbergen van de achterliggende troepen niet in gevaar worden gebracht, dan moet, ten einde alle versnippering van krachten door het bezigen van een regiment tot verschillende doeleinden te voorkomen, een tweede regiment het eerste volgen.

Men verkrijgt dus eene brigade van twee regimenten, waarvan het eene de gelegenheid tot overvleugelen of doorbreken, of wel het voornemen van den vijand daartoe, zal opsporen, en het andere die handeling doorzetten of verhinderen zal.

De afstand van 4 tot 6 Duitsche mijlen is echter voor één regiment te groot, om zich op het geschiktste oogenblik te kunnen vereenigen; hiertoe zijn 2 regimenten noodig. Op de zoo even besproken wijze, op den afstand van $\frac{1}{2}$ à $\frac{3}{4}$ mijl door twee andere regimenten gevolgd, wordt de geheele breedte ingenomen door twee cavalerie-brigades. Hiermede is echter aan alle eischen van een energiek optreden of tot het leveren van een hardnekkigen tegenstand nog niet voldaan, en zal hiertoe eene derde brigade als reserve moeten volgen.

Wij zullen nu trachten aan te toonen, dat eene dergelijke op zich zelve staande cavalerie-divisie ter sterkte van 3 brigades, ieder van 2 regimenten, voor het beoogde doel niet alleen werkelijk noodig, maar dat daaraan nog artillerie moet worden toegevoegd.

Bereids is gezegd, dat aan de eerste linie is opgedragen over de geheele frontbreedte den vijand te verkennen, te zien. Zal echter de legeraanvoerder uit dat zien bepaalde gevolgtrekkingen kunnen maken en daarnaar zijne plannen regelen, dan is de melding dat de vijand hier of daar gezien is niet voldoende; dan moet hij uit de waarneming een juist oordeel kunnen vormen over de sterkte, het voornemen, de opstelling, den opmarsch enz. van den vijand, en hiertoe worden oordeelkundige zieners gevorderd.

Deze verkenningen zullen dan ook in de meeste gevallen aan officieren, en wel aan goed daartoe voorbereide, worden opgedragen. Zij zullen op hunne tochten vergezeld worden door kleine ruitertroepen, die over eene belangrijke breedte zich verdeelende, den officier zullen helpen het punt te vinden, waar hij het beste zal kunnen zien. Zij zullen voorts dien officier de noodige dekking verschaffen, en vooral als zij op gevaarlijke punten moeten achterblijven, hem eenen zekeren terugtocht voorbereiden.

Het is begrijpelijk, dat voor zulk een stelsel van sterke officierspatrouilles, die vooreerst in hare eigene veiligheid door het uitzenden van kleinere detachementen moeten voorzien, en zich zoodanig bewegen, niet alleen over de geheele frontbreedte, maar dan eens om de eigen flank teruggetrokken, of om die des vijands gebogen, zoodat geen enkel gewichtig punt of vijandelijke tegenverkenning onopgemerkt blijft, eene vrij groote sterkte aan cavalerie noodig is.

Daarbij komt nog, dat achter eene dergelijke eerste linie noodzakelijk eene zekere reserve op korten afstand moet volgen, om, waar het terrein het medebrengt, hetzij troepen in te schuiven of zijwaarts af te zenden, of eene zwakke poging des vijands tot doorbreken af te slaan, of zelve die te ondernemen.

Voegt men nu hierbij de wenschelijkheid dat al die afdeelingen onder één bevel staan, dan zal het bezwaarlijk zijn aan al

die voorwaarden op eene andere wijze te voldoen dan door de voorgestelde, die dan ook in de practijk reeds voldaan heeft, namelijk: het vooruitzenden van een regiment over eene breedte van 2 à 3 mijlen. Het tweede regiment van de brigade, dat steeds in zijn geheel is gebleven, zal de noodige kracht aanbrengen om een gevecht zoolang slepende te houden of te ontwijken, totdat door de aankomst der reserve-brigade beslissend kan worden opgetreden.

Is door het voorafgaande de samenstelling van eene tot verkenning bestemde cavalerie divisie bepaald, en heeft men al gaandeweg een belangrijk deel van hare bijzondere verrichtingen leeren kennen, zoo blijft thans nog over hare verhouding tot het geheel na te gaan en tevens de wenschelijkheid der toevoeging van andere wapens. Hoewel de cavalerie de eigenlijke verkenningen verrichten moet, en zich daarbij dan ook op alle terreinen, die slechts begaanbaar zijn, moet bewegen, kunnen echter bij een overigens geheel open en niet doorsneden terrein door den vijand, b.v. bij défilé's, hinderpalen in den weg worden gelegd, die cavaleriemassa's niettegenstaande hare groote aanvallende kracht geheel tegenhouden. Daarom is de toevoeging aan de voorste linie eener kracht die eene offensieve vuuruitwerking kan teweeg brengen, voor de verkennende cavalerie een onontbeerlijk hulpmiddel. Deze hulp kan niet anders verstrekt worden dan door een wapen, dat in staat is de cavalerie bij al hare snelle bewegingen te volgen, met name de rijdende artillerie.

De hulp van die artillerie moet overal worden aangewend, waar het geldt een inzien bij den vijand door te zetten.

Hare toevoeging moet dan ook niet beschouwd worden als een anker in den nood, om de cavalerie bij een ernstig gevecht niet zonder bijstand aan „vuur” te laten, maar de artillerie moet wel degelijk een rol spelen bij de verkenning. Een paar granaten of granaatkartetsen geworpen op eenen te voorschijn komenden of ontdekten vijand, zullen dikwijls meer licht over den toestand verspreiden dan eene geheele reeks van patrouilles, die met enkele schoten zijn af te wijzen en in elk geval den vijand tot geene ontwikkeling kunnen noodzaken. Tot dat einde is het noodig, dat de artillerie zich niet achteraan bij de reserve-brigade, maar zich

vooraan bevindt, om spoedig bij de hand te zijn, wanneer hare hulp bij de verkenningslinie gevorderd wordt.

Het wordt mitsdien doelmatig geacht, aan elk der brigades in de eerste linie, en wel aan de tweede regimenten, eene batterij toe te voegen, terwijl bij de reservebrigade, teneinde aan haar optreding tot ondersteuning meer kracht te kunnen bijzetten, mede eene batterij rijdende artillerie wordt ingedeeld.

Van hoeveel nut de hier besproken ondersteuning door vuurwapens ook voor de verkenning zal zijn, valt het echter niet te ontkennen, dat zij voor dit doel niet altijd toereikende zal wezen, en dikwerf zal te kort schieten bij het verbergen en dekken der eigen troepen en het tegenhouden van die des vijands.

Een goed opgestelde, door het terrein begunstigde, maar in getalsterkte zwakkere vijand zal zich door artillerievuur alleen niet laten verdrijven.

Omgekeerd zal een aanval van eene sterkere tegenpartij, zelfs als die alleen uit cavalerie bestaat, door een zwak artillerievuur alleen, niet tegen te houden zijn.

Hoe bedekter, en derhalve voor de cavalerie minder begaanbaar het terrein is, hoe moeilijker het door de artillerie is te beheerschen, des te lastiger zal het zijn daarin vooruit te komen, en des te gevaarlijker, als de vijand met overmacht komt oprukken, daarin stand te houden of terug te trekken. Op ondersteuning door infanterie in beide gevallen zoo wenschelijk, ja zelfs noodzakelijk, valt hier natuurlijk niet te rekenen. Daardoor rijst de vraag, hoe in zulke volstrekt niet tot de uitzonderingen behoorende toestanden een voldoende tegenwicht kan worden verschaft.

De cavalerie in zulk geval door infanterie te doen aflossen, is een denkbeeld, dat, met het oog op de uitgebreide schaal en de groote afstanden waarop de verkenningen plaats hebben, moeilijk voor verwezenlijking vatbaar is, en dus alleen bij volstrekte noodzakelijkheid zou moeten geschieden.

De infanterie tijdelijk bereden te maken of op wagens te vervoeren zijn schoone theoriën, waarvan het onpractische echter spoedig zou blijken.

Er blijft derhalve niets anders over dan dat de cavalerie zich

zelve helpt, en dit is bij de tegenwoordige bewapening met een licht, kort en toch ver dragend geweer alleszins mogelijk. Het komt dan slechts aan op oefening in het schijfschieten en bijzondere oefeningen, waarbij de cavalerie verplaatst wordt in toestanden, waarin het gebruik van het geweer zal noodig zijn.

De bedenking, dat deze gedeeltelijke opleiding als infanterist afbreuk zou kunnen doen aan de echte ruitergeest, die goede cavalerie moet bezielen, en die zich hoofdzakelijk door een koen optreden bij den aanval openbaart, kan niet zwaar wegen, wanneer men weet, dat van de zoo uitstekende cavalerie van Frederik den Grooten het doorloopen van het geheele infanteriereglement gevorderd werd.

Alles hangt hier juist af van de geest die den cavalerie bezielt, en wanneer die goed is, dan moet zij overtuigd zijn, dat de opleiding waarvan hier sprake is, slechts kan strekken om de zelfstandigheid van ieder ruiter, en daardoor de kracht van het geheel te verhoogen.

Op deze wijze ingedeeld, versterkt en uitgerust zal de cavalerie-divisie in staat zijn aan de moeielijke opdracht eener voor het leger den weg banenden verkenning te voldoen, en daardoor kunnen beantwoorden aan de eischen, die de hedendaagsche oorlogvoering in tactisch en strategisch opzicht aan haar stellen kan. Het zal niet behoeven gezegd te worden dat voor een en ander veel oefening en voorbereiding in tijd van vrede noodig is.

De opperste cavalerie-aanvoerder zal veeltijds slechts algemeene aanwijzingen kunnen doen, de hoofdrichtingen aangeven, de troepen over de verschillende vakken verdeelen enz. Hierbij verdient het aanbeveling, de hoofd-operatielijn niet tot grens van de twee voorste brigades te maken, maar de waarneming van dien weg aan eene daarvan op te dragen.

Wijders vloeit uit den aard van het slepende gevecht voort, dat de ondersteuning van een gedeelte, dat met den vijand slaags is, niet gezocht moet worden door een samentrekken in het front, zoo als het geval zou moeten zijn, wanneer eene beslissing beoogd werd. Het bekend worden van een stooten op den vijand op eenig punt, moet juist voor de andere deelen het teken zijn, om des te beslister vooruit te dringen, ten einde zoo mogelijk

inzage te bekomen van de flanken en den rug van den in strijd gewikkelden vijand.

Voorts is het aan te raden de divisie minstens zoo ver voor het eigen leger vooruit te schuiven, als dit ruimte in de breedte beslaat. De afstand mag echter niet te groot worden, zooals het geval zou kunnen zijn, als het eigen leger halt houdt. Alsdan moet de vijand niet uit het oog worden verloren, maar met kleine afdeelingen de voeling met hem worden onderhouden. Heeft men de overtuiging gekregen, dat de tegenpartij voornemens is aanvallend te werk te gaan, dan is de keuze van het juiste oogenblik, waarop de divisie zal terugtrekken, en de richting waarheen van veel belang.

Zal die aftocht goed geschieden en de vijand zoo mogelijk daardoor in eene verkeerde richting worden geleid, dan is het noodig dat de kommandant der cavalerie-divisie steeds op de hoogte blijft van de inzichten en de bedoelingen van den opperbevelhebber, waartoe hij dan ook met dezen dagelijks, hetzij door den telegraaf of wel door relais in betrekking dient te blijven.

De volgende legerafdeelingen kunnen van bijzonder gewichtige ontdekkingen in kennis gesteld worden. Daartoe zal de cavalerie hunner voorhoede die berichten bij de cavalerie divisie gaan inwinnen.

Ten slotte zij hier nog bemerkt, dat het ook noodig wordt geacht aan de cavalerie-divisie eene pionnier-afdeeling toe te voegen. De operatielijnen, langs welke deze divisie zal moeten oprukken, zullen meest spoorwegen zijn, terwijl ook de zoo gewichtige verbinding naar achteren zoo mogelijk langs telegrafischen weg zal geschieden.

Met het oog op den werkkring der divisie, den weg te bereiden voor den opmarsch van het volgende leger, en dien van den vijand op alle wijzen te hinderen, is de toevoeging van genietroepen noodig tot het vernielen van en herstellen niet slechts van gewone gemeenschapsmiddelen, maar ook van spoorwegen en telegraaflijnen. Deze afdeelingen zullen of bereden moeten zijn of wel op zich snel bewegende voertuigen de hoofdwegen moeten volgen.

Alvorens mijn onderwerp verder te vervolgen, wensch ik naar aanleiding daarvan een oogenblik stil te staan bij de vraag: op welke

wijze zullen wij met ons geconcentreerd verdedigingstelsel, in geval van oorlog met onzen oostelijken nabuur, in den hier bedoelden waarnemingsdienst op groote schaal voorzien? Dat die waarneming ook bij zulk een stelsel niet achterwege kan blijven, acht ik eene uitgemaakte zaak. Hoewel wij ons in de eerste dagen na de oorlogsverklaring al dadelijk in en achter de liniën zullen opstellen en ons daarin zooveel mogelijk zullen versterken, in afwachting van hetgeen gebeuren zal, is het voor de opperste leiding van het grootste belang te weten tegen welk gedeelte der linie de hoofdaanval eigenlijk zal worden gericht. Ten andere zou de vijand, in afwachting dat het gros van zijn leger tot den opmarsch gereed is, al voorloopig een of meer cavalerie-divisiën in de provinciën Overijssel, Gelderland en Noord-Brabant kunnen vooruitschuiven. Werden van onze zijde geene maatregelen daartegen getroffen, dan zou het oostelijke gedeelte van die provinciën al dadelijk in 's vijands handen vallen, ontmoediging en schrik zouden de bewoners bevangen, terwijl wellicht eenige korpsen schut-terij voor 's lands verdediging verloren zouden gaan.

Die inval kan natuurlijk niet worden belet door daar tegenover cavalerie massa's te stellen, om de eenvoudige reden dat wij die niet bezitten en ook niet noodig hebben, daar wij bij het verdere beloop van den oorlog, met het oog op de gesteldheid van het terrein, daarvan geen voldoende nut zouden kunnen trekken.

Tot het waarnemen van den vijand zou op de grenzen der genoemde provinciën en in de nabijheid van ieder der spoorlijnen Zutphen—Hengelo—Munster, Arnhem—Emmerik—Wezel en 's Bosch—Venlo—Keulen aanvankelijk een regiment cavalerie en eene batterij rijdende artillerie kunnen worden opgesteld, terwijl tot opname daarvan en tot het tegenhouden der vijandelijke cavalerie als reserve bij ieder regiment cavalerie twee bataljons infanterie, een à twee batterijen veld-artillerie en eene halve compagnie mineurs zouden moeten worden ingedeeld. De algemeene reserve voor die macht zou te Arnhem kunnen worden opgesteld.

Door de inspanning en vermoeienis aan dien dienst verbonden, zullen van de daarvoor bestemde escadrons al dadelijk vele paarden voor langeren of korteren tijd buiten dienst worden gesteld. Voegt men daarbij de verliezen, geleden bij de ontmoetingen met den

vijand, dan volgt uit een en ander, in verband met het moeilijke, zoo niet onmogelijke, om in tijd van oorlog nieuwe cavalerie-korpsen op te richten, de noodzakelijkheid om den eskadrons eene grootere sterkte te geven dan zij thans hebben, en voor eene voldoende aanvulling van paarden te zorgen.

Thans ga ik over tot de *veiligheidsdienst*, met de opmerking dat ik die om niet te wijdloopig te worden, slechts in zooverre zal behandelen, als tot goed begrip van hetgeen later volgt noodig is.

De daartoe bestemde troepen worden naarmate het korps, tot welks beveiliging zij moeten dienen, zich beweegt, stilstaat of teruggaat, voorhoede, voorposten of achterhoede genoemd.

Het doel van iedere voorhoede is de volgende kolonne tijd te geven zich tot het gevecht te ontwikkelen, en derhalve in de eerste plaats baren opmarsch, de hoofdvoorwaarde van iedere tactische handeling, te verzekeren.

De rol, die de voorhoede te vervullen heeft, zal geheel verschillend zijn, naarmate de kolonne bepaald aanvallend te werk gaat en dus in elk opzicht voorbereid is, of wel dat de voorhoede onverwacht op den vijand stoot.

Terwijl zij in het eerste geval al dadelijk tot de inleiding van het gevecht zal kunnen overgaan, vordert de zaak in het andere meer behoedzaamheid, daar de kolonne niet geheel en al op den strijd zal voorbereid zijn, en het niet zeker is of de kommandant daarvan wel genegen is haar in een gevecht te wikkelen.

Elke groote voorhoede zal zelve eene voorhoede hebben, die wij hoofdtroep noemen; deze schuift voor zich uit de voortroep, spits enz., terwijl de eigenlijke voorhoede de reserve vormt. Deze blijft ter inleiding van het gevecht geheel ter beschikking van den kommandant der kolonne, die zich dan ook in den regel bij haar zal ophouden.

Stoot de hoofdtroep eener voorhoede op marsch onverwacht op den vijand, dan moet zij een den vijand tot het gevecht uitlokkend, maar tevens geheel verdedigend gevecht voeren.

Aanvallend op te treden, b. v. tegen een vijand die reeds eene stelling heeft ingenomen, zou zeer verkeerd zijn. Men ontnemt daardoor den bevelhebber der volgende kolonne de hem alléén

toekomstige beslissing nopens de plaats en den tijd van den aanval. De strijd wordt dientengevolge van het begin af onzeker, de leiding wordt moeilijker, daar de bevelhebber van wien zij moet uitgaan tegen zijnen wil wordt medegesleept, alvorens hij tijd en gelegenheid heeft gehad zich op de hoogte te kunnen stellen nopens de voordeeligste rigting, waarin de beschikbare krachten kunnen worden aangewend.

Eene dergelijke handelwijze moet noodzakelijk leiden tot het stuksgewijze in het gevecht brengen der marcheerende kolonne, waarvan het nadeelige niet nauder zal behoeven te worden aangetoond.

In het geval dat men stoot op een vijand, die bepaald aanvallend optreedt, is het duidelijk, dat de aanval van de voorhoede hem niet van zijn voornemen zal afbrengen, terwijl deze de kans loopt van op hare hoofdmacht te worden teruggeworpen, eene inleiding, die voor den vijand zoo gunstig mogelijk is.

Maar zelfs in het geval dat de ontmoeting van onzen voortroep den vijand verrast heeft, dan zal de zwakke aanval van den hoofdtroep der voorhoede, die natuurlijk niet dadelijk op ondersteuning kan rekenen, ten slotte schipbreuk lijden op het gros der vijandelijke voorhoede, eene inleiding die mede niet gewenscht is.

De voor- en hoofdtroep mogen dus alleen met den aanval dreigen, en dien slechts doorzetten als de vijand wijkt, maar moeten omgekeerd voor overwicht teruggaan, terwijl het eene fout is, wanneer zij overijld, zonder aanwijzing van hoogerhand, bepaald aanvallend optreedt en daardoor de volgende kolonne medesleept.

Door het geven van duidelijke en bepaalde bevelen aan den kommandant der voorhoede zal deze misslag kunnen worden voorkomen.

Wat nu betreft de sterkte en samenstelling eener voorhoede b. v. van eene divisie, zal de sterkte afhangen van den tijd, die voor den opmarsch benoodigd is, terwijl die tijd wederom bepaald wordt door den marschvorm, het terrein, den staat van voorbereiding tot het gevecht waarin de kolonne verkeert, enz.

Naar gelang der omstandigheden kan die tijd verschillen tusschen 1½ à 3 uur.

Met de tegenwoordige bewapening, die toelaat het gevecht op

grootte afstanden te voeren en mitsdien de beslissing te vertragen, kan de voorhoede betrekkelijk zwak zijn.

Het is bovendien wenschelijk, dat zij niet sterker dan hoogst noodig is, vooreerst om de troepen te sparen, en ten andere wegens de verdedigende houding, die de hoofdtroep van de voorhoede moet aannemen en die niet wel met eene grootte sterkte overeen te brengen zou zijn.

Het grootste gedeelte der cavalerie van de divisie zal den voortroep vormen. Daarop volgt, als hoofdelement voor het slepend en defensief gevecht, de infanterie. Zij is het meest geschikt om met betrekkelijk geringe krachten aan die taak te beantwoorden, maar daarentegen bezwaarlijk uit een eenmaal begonnen strijd terug te nemen.

Eene indeeling van artillerie, maar niet meer dan ééne batterij bij het hierbedoelde gedeelte der voorhoede, is noodig tot het overwinnen van dien tegenstand, welke anders licht den opmarsch der kolonne vordert; zij geeft voorts de noodige kracht aan de verdediging en steun bij het doen van schijnaanvallen.

Dat de pionniers en de lichte veldbrugtrein zich bij de voorhoede moeten bevinden, behoeft geen nadere vermelding.

De *voorposten*. Aangezien door voorposten worden verstaan troepen, die dienen tot het beschermen en beveiligen van de hoofdmacht die in rust is, kan er wel geen twijfel bestaan nopens de houding, die zij bij eene vijandelijke bedreiging of aanval zullen aannemen. Die kan wel niet anders dan verdedigend zijn.

Die verdediging en dat afhouden van den vijand moet zoo lang duren, tot dat de hoofdmacht de vooraf bepaalde stelling heeft kunnen innemen, maar ook niet langer, ten einde de uitwerking van de in stelling staande troepen niet te hinderen.

Het moet derhalve een grondbeginsel van de voorposten zijn, den meest hardnekkigen weêrstand te bieden zoolang het noodig is, en zich daartoe, daar zij geene ondersteuning moeten verwachten, desnoods geheel op te offeren. Zoodra echter bekend is dat de hoofdmacht eene stelling heeft ingenomen, wordt teruggetrokken, zoodanig dat het front vrij wordt gemaakt.

Voor den kommandant der voorposten blijft het altijd eene

moeielijke zaak, het doel van den vijand uit te vorschen, namelijk te beoordeelen of zijn aanval, die slechts hier en daar of over de geheele linie wordt gedaan, slechts uitlokkend, verkennend, alarmeerend of ernstig gemeend is.

Het zal intusschen altijd minder nadeelig zijn een schijn aanval voor ernstig op te nemen, dan zich in den omgekeerden zin te vergissen, en zich door een te lang volgehouden weerstand aan eene nederlaag bloot te stellen. Tot het bepalen der lijn, welke de voorposten moeten bezetten, kan eerst dan worden overgegaan, wanneer er uitgemaakt is welke stelling de hoofdmacht moet innemen; omgekeerd te werk te gaan, eerst de voorpostenketen uitzetten en daarna teruggaande de alarmplaats op te zoeken, kan niet anders dan tot weifeling en verwarring aanleiding geven.

Aangezien de hoofdmacht in de gekozen stelling verdedigend-aanvallend zal optreden, behoeft zij voor het front geen terrein-hindernis. Dit is een voordeel voor de voorpostenlinie, welke nu tot aan de dichtst bijzijnde terreinafscheiding kan worden vooruit-geschoven, en niet, zoo als dit vroeger het geval was, aan de andere zijde daarvan. Voorts wordt daardoor de terugtocht op en achter de hoofdstelling niet meer door een terreinhindernis bemoeielijkt.

Wat de sterkte en samenstelling der voorposten betreft, geldt voor de sterkte ook hier de regel, de voorposten zoo zwak mogelijk te houden, ten einde het grootst mogelijke deel van den troep rust te kunnen geven; die sterkte zal voorts afhankelijk zijn van het terrein. De verdedigende kracht toch, die door de nieuwe bewapening zoo zeer is verhoogd, vindt daarin een grooten steun, terwijl wanneer die steun mocht ontbreken, b. v. bij geheel open terrein, de verkenningsdienst minder troepen, met name cavalerie, zal vorderen.

Op grond van het voorafgaande zal men in het algemeen aan de voorposten gelijke sterkte kunnen geven als aan den hoofdtroep der voorhoede.

Van de tweeledige taak, die de voorposten hebben te vervullen, namelijk verkennen en beveiligen, zal het eerste natuurlijk aan de cavalerie, het beveiligen aan de infanterie en artillerie ten deel vallen.

Volgens de algemeene grondbeginselen der verdediging zal de opstelling van de weerstandslinie der voorposten op de hoofdpunten geconcentreerd zijn, terwijl de daartusschen gelegen slechts behoeven te worden waargenomen.

Tot die gewichtigste punten behooren, met het oog op den marsch en den aanval des vijands, de wegenknoopen en défilé's; met betrekking tot mogelijke verkenningen, de beheerschende hoogten. Beide moeten sterk door infanterie bezet worden.

Hierdoor verkrijgt men een stelsel van sterke detachementen gericht tegen den ernstig gemeenden, en zwakke veldwachten tegen den schijnaanval.

Het tusschengelegen terrein zal overdag het best door eene aaneengeschakelde linie van posten of vedetten worden waargenomen, terwijl bij nacht die posten de enkele groote detachementen en veldwachten zullen omringen tot dekking tegen overvallen, terwijl de verbinding onderling door een gestadigen patrouillegang zal worden onderhouden.

Is op die wijze door de infanterie voldoende in den zekerheidsdienst voorzien, zoo is aan de cavalerie het verrichten der verkenningen opgedragen. Die taak zal te gemakkelijker zijn, naarmate de cavalerie door het inwinnen van berichten bij de vooruitgezonden cavaleriedivisie op de hoogte zal kunnen zijn van de bewegingen des vijands.

Ten einde die verkenningsdiensten naar behooren te kunnen verrichten, worden cavalerieveldwachten voor de linie der infanterie-detachementen uitgeschoven en omgeven deze dus met eenen grooten boog. Die veldwachten zijn niet zoo zeer aan eene vaste plaats gebonden, en kunnen b.v. zich overdag in de nabijheid van een punt dat een goed uitzicht oplevert, bij nacht bij een dekkend voorwerp plaatsen.

Bij eene dergelijke opstelling kan eene ruimte van $\frac{3}{4}$ of eene mijl breedte bij eene diepte $\frac{1}{2}$ à 1 mijl door een escadron cavalerie en een bataljon infanterie beveiligd worden, met dat gevolg, dat op 2 à 3 uren tijdwinst kan gerekend worden, zonder dat daartoe nog een gevecht vereischt wordt.

Is een strijd noodzakelijk, dan is voor het leveren van eenen hardnekkigen tegenstand eene reserve voor de voorposten noodig,

ten einde de ernstig bedreigde groote posten te rechter tijd te kunnen ondersteunen, of wel ze bij een bevolen aftocht, als eene genoegzame tijdwinst is verkregen, te kunnen opnemen. Die reserve zal dan bestaan uit die troepen, welke nog van den hoofdtroep der voorhoede beschikbaar zijn gebleven, en waartoe dus ook de batterij behoort.

De pioniers zullen hier, maar vooral bij den voorpostendienst voor ingesloten vestingen, eene belangrijke rol te vervullen hebben.

Achterhoede. De bestemming der achterhoede is hoofdzakelijk de hoofdc colonne tijd te verschaffen voor den afmarsch.

Zij kan daarbij noch op ondersteuning rekenen, noch op de hoofdc colonne terugtrekken, althans zoolang de terugtocht duurt.

De achterhoede van eene geslagen legerafdeeling heeft, zooals wij later zien zullen, eene uiterst moeilijke taak te vervullen; minder bezwaarlijk zal het voor haar zijn den terugtocht te moeten dekken eener hoofdc colonne, die slagvaardig is, maar den strijd wil vermijden op de plaats, waar zij zich bevindt.

In dat geval is hare bestemming, den vijand zoolang op te houden dat de hoofdc colonne eenen zoodanigen voorsprong verkrijgt en behoudt, dat de vijand haar niet door zijn vuur kan bereiken.

Daar zij, om bij tijds te kunnen terugtrekken, zich nimmer in een ernstig gevecht met den vijand moet wikkelen, zal het karakter van den door haar te voeren strijd wel niet anders dan demonstratief kunnen zijn, en heeft zij veel gewonnen, wanneer zij den vijand uitlokt tot den opmarsch naar eene door haar ingenomen stelling, om die dan zoo spoedig mogelijk te verlaten.

Niet altijd zal de achterhoede met het slepende gevecht kunnen volstaan; dikwijls zal zij genoodzaakt zijn, tot het winnen van tijd, een ernstigen weerstand te bieden, die, wil hij tot goede uitkomsten leiden, steeds met korte offensieve tegenstooten moet gepaard gaan. Wordt zoodoende eenig voordeel bereikt, dan is dit het teeken om het gevecht op die plaats af te breken, ten einde zoo noodig dezelfde manoeuvre meer achterwaarts te herhalen.

Het is duidelijk dat eene achterhoede, om eenen strijd tegen

cenen overmachtigen vijand zonder ondersteuning te kunnen volhouden, in tegenstelling van de voorhoede en de voorposten, zoo sterk mogelijk moet zijn. Die mogelijkheid hangt echter af van de omstandigheden waaronder de teruchtocht plaats grijpt, voorts van het terrein en de bedoelingen des vijands.

De cavalerie zal hier niet, zooals bij de voorhoede en voorposten, alléén verkennend optreden, maar vooral als zij in massa vereenigd is, een belangrijk deel vormen van de troepen, die den aftocht moeten beveiligen.

De artillerie zal, behalve de krachtige steun dien zij bij het bieden van eenen hevigen wederstand kan verschaffen, er het meest toe kunnen bijbrengen om den vijand tot den opmarsch te noodzaken.

De infanterie, die zich het langzaamst beweegt, zal bij dit gedurig stellingnemen en daarna snel terugtrekken eene moeielijke rol te vervullen hebben; hare geschiktheid voor het slepende gevecht en de zuivere verdediging zal haar echter nog eene gewichtige plaats bij de achterhoede doen innemen. Intusschen zal hare sterkte minder kunnen zijn dan bij andere gevechtstoestanden, tenzij het terrein voor de andere wapens bijzonder ongunstig mocht wezen.

Daar de tijd zal ontbreken om de in te nemen stelling te versterken en in den regel daarin slechts gedurende betrekkelijk korten tijd kan worden stand gehouden, zullen de pioniers bij de achterhoede weinig dienst kunnen verrichten, en zullen zij beter aan den staart der kolonne geplaatst zijn.

De inleiding der tactische beslissing. Naar gelang den aard der door de verkenningen ingewonnen berichten, moet de bevelhebber van eene zelfstandige legerafdeeling uitmaken of hij eene beslissing zoeken of die ontwijken wil.

De omstandigheden kunnen echter medebrengen, dat de kommandanten van onderafdeelingen, wanneer deze met den vijand in aanraking komen, soms op eigen verantwoordelijkheid moeten handelen. De opperbevelhebber dient echter zich het recht voor te behouden, die genomen besluiten, zoo hij zulks noodig acht, te wijzigen, en zal, wanneer hij wil voorkomen dat zijne onder-

bevelhebbers zijne bevelen vooruitloopen en hem daardoor medeslepen in eene richting, die hij niet wil volgen, goed doen hen voortdurend van zijne eigene inzichten en bedoelingen op de hoogte te houden.

Daar alléén de uit alle wapens samengestelde divisie in staat is om een gevecht in zijn geheelen omvang te voeren, is ook de kommandant daarvan nog de laatste onderbevelhebber, die in dezen te beslissen heeft, m. a. w. brigade kommandanten en mindere bevelhebbers moeten in het hier bedoelde geval bevelen afwachten of vragen.

Bij het te nemen besluit moet de opperbevelhebber rekening houden niet alleen met hetgeen van den vijand bekend is, maar ook — en dit geldt natuurlijk van groote troepenmassa's — met den toestand van zijne in de breedte of diepte gescheiden legerafdeelingen.

Op grond dier overwegingen zal hij dan beslissen of de vijand alleen zal worden heziggehouden, dan wel of tegen hem aanvallend of verdedigend-aanvallend zal worden opgetreden.

In de beide laatste gevallen is, alvorens tot het doorzetten van den strijd kan worden overgegaan, eene inleiding noodig.

Was het de taak van de met den veiligheidsdienst belaste troepen tijd te winnen voor den opmarsch der hoofdmacht, hetgeen ook daardoor verkregen werd, dat men den vijand tot den opmarsch noodzaakte, zoo heeft de troep, die met de inleiding belast is, dezelfde opdracht te vervullen ten opzichte der wederzijdsche ontwikkeling tot het gevecht. Deze ontwikkeling, waardoor de zoo belangrijke verhoudingen tusschen front, vleugels, flanken en diepte worden geregeld, juist uit te voeren en daarentegen den vijand tot eene verkeerde ontwikkeling te nopen, is het tweeledige doel dat de inleidingstroep moet trachten te bereiken.

Hij treedt daartoe in de plaats van de veiligheidstroepen, met uitzondering echter van het geval dat eene legerafdeeling, eene divisie b. v., die nog niet op den vijand is gestooten, eene bepaalde opdracht ontvangt, als daar zijn: den vijand op een of ander punt aan te grijpen, of den vijandelijken aanval in eene of andere stelling af te wachten. In dit geval toch wordt hare voor-

hoede al dadelijk inleidingstroep en moet dienovereenkomstig ingedeeld en in het gevecht gevoerd worden.

Alvorens te zien hoedanig de loop der inleiding is, zal het noodig zijn voorloopig een blik te werpen op de wijze, waarop het aanvallend of het verdedigend-aanvallend gevecht tot eene beslissing kan worden doorgezet.

Op een gegeven oogenblik, op eene bepaalde plaats sterker te zijn dan de tegenpartij, is de hoofdvoorwaarde om de zege weg te dragen, die, zoo als wij weten, ten slotte slechts door den aanval kan worden behaald.

De plaats nu waarop de aanval moet geschieden, is òf een vleugel, òf beide vleugels, òf wel een punt van het front der vijandelijke linie, en is te bereiken respectievelijk door eene omtrekking of een flank-aanval, eene omvatting of een doorbreken der vijandelijke linie, terwijl de gelijktijdige aanval op het geheele front het minst aan de eischen der kunst beantwoordt.

Het juiste oogenblik van den aanval is dat, waarop de aanvaller, na snel of bij verrassing eene zekere ruimte te hebben doorloopen, met overmachtige strijdkrachten ontwikkeld is tegenover het gekozen beslissende punt.

Naarmate de aanval op een der vleugels of op het geheele front geschiedt, wordt het daaruit voortvloeiende gevecht vleugel- of linie-slag genoemd. Bij den vleugelslag worden de krachten, die bestemd zijn de beslissing aan te brengen, zoodanig geordend, dat met overmacht op een punt der vijandelijke linie kan worden aangevallen, om dien vleugel te overweldigen en op te rollen, terwijl de tegenpartij op het overige front slechts wordt bezig gehouden.

Ook het doorbreken der vijandelijke slaglinie wordt ten laatste een strijd tegen de nieuw gevormde vleugels der vijandelijke linie.

Bij den linie-slag worden de verschillende slagliniën, naarmate de voorate aanvulling behoeven, in het gevecht gebracht.

Het is licht in te zien, dat het dikwijls zal voorkomen dat een gevecht, aanvankelijk als vleugelslag begonnen, ten gevolge van onvoldoende kennis van de opstelling des vijands of door diens tegenmaatregelen allengskens in een linie-slag verandert, die dan zoo goed en kwaad als het kan, moet worden ten einde gebracht.

Hoe geschiedt de inleiding bij een aanvallend optreden?

In den vleugelslag is het doel der inleiding het punt te vinden, dat bij een aanval het meeste voordeel oplevert en de ontwikkeling der troepen, die daartegen zullen optreden, te dekken, terwijl bij het verdedigend-aanvallend gevecht met de inleiding wordt beoogd den aanvaller naar het punt te trekken, waar het doen van den tegenstoot het meest gewenscht is. Een krachtige aanval zou wellicht het best aan het doel beantwoorden, ware het niet dat hieraan eene ontwikkeling vooraf moet gaan, die later misschien overbodig of verkeerd zou blijken te zijn, terwijl gemis aan genoegzame krachtsontwikkeling tot eene gedeeltelijke nederlaag kan leiden.

Het wapen der artillerie is bij voorkeur geschikt, om dit vraagstuk der inleiding op te lossen. Het kan, terwijl het minder waagt, de betrekkelijke grootste kracht ontwikkelen. Het is vooral tegenwoordig, als zijnde zoowel ten opzichte van beweegbaarheid als van uitwerking eenigszins onafhankelijk van het terrein, bijzonder geschikt voor de inleiding, te meer daar het door zijne eigenaardige strijdmiddelen in dien gelukkigen toestand verkeert, dat het van alle wapens het minst tegen zijn wil kan worden medegesleept en aan eene nederlaag blootgesteld worden.

Daarbij komt, dat de artillerie een eenmaal begonnen gevecht alléén niet kan ten einde brengen; zij behoeft daartoe steeds de hulp der andere wapens. Van daar dat als de artillerie talrijk optreedt, men mag aannemen, dat ook sterkere afdeelingen van andere wapens in de nabijheid zijn, en omgekeerd dwingt hare belangrijke ontwikkeling de tegenpartij, die het ernstige voornemen heeft aan te vallen of stand te houden, tot het vooruit doen komen zijner artillerie en daardoor tevens tot zijne ontwikkeling.

De inleidingstroep zal, op grond van de voorafgaande beschouwingen, in de meeste gevallen niet anders zijn dan eene door artillerie versterkte voorhoede. Voorts zal daaruit genoegzaam kunnen worden afgeleid, dat door de inleiding dat tijdperk wordt verstaan, waarin, ingevolge de gedane verkenningen, wel is waar reeds is besloten een gevecht aan te gaan, en waarin de eerste opmarsch der troepen dan ook heeft plaats gehad, maar waarin de uitgewerkte beschikking nopens het gebruik der troepen voor

de beslissing nog niet is kunnen worden gegeven, omdat de door den vijand genomen maatregelen, die van zooveel invloed zijn op de te volgen gedragslijn, slechts door de inleiding in die mate kunnen worden gekend of uitgelokt, als noodig is om tot het geven der bevelen te kunnen overgaan.

Heeft men echter met grootere troepenmassa's dan eene divisie te doen, dan zal de opperbevelhebber zijne beschikking voor den te leveren slag reeds vóór de inleiding aan de bevelhebbers der zelfstandige legerafdeelingen, minstens divisien, behooren uit te geven. De verdere hieruit voortvloeiende orders door de mindere bevelhebbers te geven, en zelfs de later volgende van de opperste leiding, worden eenvoudig orders genoemd. De beschikking is bijna altijd schriftelijk; de order wordt mondeling of, zoo als men het noemt, van uit den zadel gegeven.

Omtrent hetgeen de beschikking moet inhouden, dient nog het volgende te worden opgemerkt.

Het besluit om slag te leveren, alsmede of daarbij aanvallend of verdedigend zal worden te werk gegaan, of dit zal zijn door middel van een vleugel- of linie-slag, welk het beslissende punt voor den aanval of voor den tegenstoot zal zijn, berust op strategische gronden en kan dus vóór de inleiding worden genomen. Evenzoo zal bij een voldoende verkennings- en zekerheidsdienst ook de algemeene tactische toestand der tegenpartij bekend moeten zijn.

De beschikking voor den slag moet dienovereenkomstig aan de gezamenlijke beschikbare troepen de eerste doelen aangeven, die bereikt moeten worden, en in groote trekken de troepen, die daartoe waarschijnlijk noodig zijn, verdeelen. Daarbij moet vermeden worden in tactische bijzonderheden te treden, maar de mogelijkheid worden voorbehouden, in den loop der handeling door nadere beschikking omtrent de reserve, tijd- en plaatsbepaling, te kunnen ingrijpen.

Door middel van orders wordt de beschikking, ook in verband met hetgeen door de inleiding nader bekend wordt, verder uitgewerkt. Hierdoor worden dus geregeld de bijzondere punten van aanval of verdediging, de onderverdeeling der troepen voor de verschillende opdrachten, het beslissende oogenblik van aanval of tegenaanval enz.

Wordt bij het geven der beschikking somtijds de fout begaan van te veel te willen regelen en te voorzien, zoo wordt bij het geven van orders niet zelden in den misslag vervallen van te weinig of in het geheel niet te bevelen. Hierdoor worden de onderdeelen geheel uit de hand gegeven, eenheid van handelen, tijd en plaats gaan verloren, er wordt te veel aan den moed der troepen overgelaten.

Ten einde op de hoogte te kunnen blijven van hetgeen op het geheele gevechtsveld voorvalt, zal de opperbevelhebber van het punt waar hij zich bevindt en dat hem reeds een ruim overzicht moet opleveren, naar die legerafdeelingen, waarvan het bericht inkomt, dat zij in het gevecht gewikkeld zijn, officieren van zijn staf zenden, die op geregelde tijdstippen rapport komen uitbrengen nopens den toestand.

De aanvallende vleugelslag. Overgaande tot het bespreken der wijze waarop de beslissing verkregen wordt, komt het eerst hiervoor in aanmerking de aanvallende vleugelslag. Den vijand op het beslissende punt met overmacht te overweldigen en op het overige front slechts bezig te houden, is het hoofdkenmerk dezer handeling. Het beslissende punt is of een vleugel, of dat gedeelte van het vijandelijke front, alwaar door een doorbreken zulke vleugels gevormd worden. Aangezien tegenwoordig de groote dracht der vuurwapenen toelaat van beide zijden de werking daarvan te concentreeren, zal het doorbreken eener vijandelijke stelling uiterst bezwaarlijk, zoo niet onmogelijk zijn, en is dit middel alleen aan te bevelen, als men den vijand kan aanvallen, alvorens hij eene stelling heeft ingenomen, of wel dat door schijnaanvallen daarin openingen zijn ontstaan. Er blijft dus niets anders over dan de aanval op een vleugel of op een flank, hetgeen tamelijk op hetzelfde neêrkomt, daar het tegenwoordig bij de betrekkelijk groote diepte der opstelling geene moeielijkheid oplevert, om met eenig manoeuvreren een flank in een vleugel te veranderen.

Het doel van den aanvaller wordt dientengevolge het omvatten van den uitersten hoek des vijandelijken vleugels.

De tegenpartij zal, om dit gevaar te vermijden, zijne vleugels aanleunen, of, waar dit niet mogelijk is, ze sterk maken. In het

eerste geval moet de aanvaller trachten zijne omvatting tot eene omtrekking uit te breiden; het laatste is slechts door overmacht te verhelpen, welke te meer noodig zal zijn, wijl de tegenpartij waarschijnlijk zijn niet aangeleunden vleugel tot uitgangspunt voor den tegenstoot kiest.

Die overmacht wordt verkregen door met andere troepen het vijandelijke front door schijnaanvallen zoodanig bezig te houden, dat de vijand niet kan wagen den bedreigden vleugel rechtstreeks of zijdelings ter hulp te komen. Hieruit volgt eene noodzakelijke scheiding van de troepen in een demonstratief en beslissend optredend gedeelte. De hoegrootheid van die deelen hangt af van de beantwoording der vraag, tegen welk gedeelte van het vijandelijke front demonstratief zal kunnen worden te werk gegaan.

Dit gedeelte zal alle punten der stelling bevatten, met uitzondering van die, welke tot doel van den hoofdaanval zijn gekozen, en van die, vanwaar uit het bedreigde punt nog bij tijds, dat is vóór het voltrekken der vermeerstering, kan worden ter hulp gekomen.

Wat nu betreft het doel van den hoofdaanval, het zoogenaamde beslissende punt, is het duidelijk dat dit, naar gelang van de sterkte der in den strijd gewikkelde strijdmachten, eene kleinere of grootere terrein-afscheiding, dorp, hoogte, bosch enz. kan zijn. Is dit vermeersterd, dan is nog wel niet alles verloren, als namelijk de verdediger nog over versche strijdkrachten op andere punten kan beschikken, maar in den regel zal de moreele uitwerking en het verkregen voordeel van dien aard zijn, dat van het verlies van zulk een aan beide zijden als beslissend beschouwd punt, ook meestal de beslissing van den slag zal afhangen. In elk geval heeft daardoor eene belangrijke verandering in de vroegere verhouding ten gunste van den aanvaller plaats gegrepen, die te grooter zal zijn, naarmate het gevecht op eene grootere schaal plaats heeft, daar in dat geval de nog beschikbare krachten eenen te grooten afstand hebben af te leggen om nog hulp te kunnen verleen.

— De Fransche garde bij Gravelotte, 18 Aug. '70 —

De voorafgaande uitwijding is noodig, om bepaald te kunnen uitmaken welk gedeelte van het vijandelijke front in de nabij-

heid van het beslissende punt nog in den aanval begrepen moet worden.

Zooals wij reeds gezien hebben, zal de aanvaller alleen door overmacht in staat zijn om den tegenstand van den verdediger in het front, diens ondersteuning van achter- en nevenstaande troepen te overwinnen. Deze laatste nu moeten over eene zoodanige breedte mede in den aanval begrepen worden, dat de tijd, dien de niet aangegrepen troep noodig heeft om tot ondersteuning op te rukken, grooter is dan die, welke waarschijnlijk tot bemachtiging van het steunpunt gevorderd wordt.

Tot opheldering daarvan kan het volgende dienen.

De troepen van den verdediger, die zijwaarts van het tot doel van den aanval gekozen steunpunt beschikbaar zijn, kunnen zich tot ondersteuning daarvan niet eerder in beweging stellen, vóór zij ontdekken dat de vijand daartegen ten aanval oprukt.

Nemen wij nu aan dat die ontdekking eerst kan gedaan worden, als de voorste tirailleur-linie van den aanvaller het bedoelde punt op 2500 passen genaderd is, dan zullen slechts die troepen des verdedigers, welke in de richting der breedte, dichter dan ongeveer 3 à 4000 passen van het steunpunt staan, in staat zijn dit rechtstreeks te ondersteunen vóór dat de beslissing daar gevallen is. Alle troepen die verder staan, zullen waarschijnlijk eerst aankomen als het steunpunt verloren is, en dus slechts kunnen behulpzaam zijn bij de poging tot het herwinnen der verloren stelling.

Alle troepen, die verder verwijderd zijn, behoeven niet in den aanval begrepen, maar slechts door schijnaanvallen beziggehouden worden, waartoe, ten einde het beslissend optredend gedeelte zoo sterk mogelijk te kunnen maken, niet meer troepen mogen worden bestemd dan volstrekt noodig is.

Uit den opgegeven afstand valt nog af te leiden, dat bij legerafdeelingen, die in stelling minder ruimte beslaan dan 3000 passen, b.v. bij het gevecht van twee divisien tegen elkander, de flankaanval slechts mogelijk is met een gelijktijdigen aanval op het gehele vijandelijke front, met dien verstande, dat de troepen daarbij niet gelijk in sterkte verdeeld kunnen zijn. Zien wij thans, hoedanig of de verschillende wapens bij den aanvallenden vleugelslag worden aangewend.

Het gebruik der wapens bij den aanvallenden vleugelslag. Wij weten dat het de taak is van den inleidingstroep, de ontwikkeling der eigen troepen te dekken tegen het inzien van of het storen door de tegenpartij, en deze daarentegen te beletten veranderingen in zijne opstelling te brengen of het gekozen aanvalspunt te versterken, maar daarentegen tot eene vermindering daarvan uit te lokken.

De inleidingstroep hiertoe op den duur niet in staat zijnde, zal men al spoedig moeten overgaan tot het in stelling brengen van dat gedeelte, dat bestemd is demonstratief te werk te gaan.

Hiervoor is noodig eene macht aan artillerie, die minstens gelijk is aan die der tegenpartij, vooreerst om den indruk teweeg te brengen dat het met den aanval ernst is, ten andere omdat dit gedeelte kan geroepen worden zich in stelling te verdedigen of wel hier en daar een punt te bemachtigen, ten einde veranderingen in de vijandelijke stelling te beletten of uit te lokken, en in elk geval tot in de vereischte nabijheid des vijands moet vooruitrukken en daar kunnen blijven.

Ook de infanterie en cavalerie zullen nu niet meer alleen tot dekking der artillerie optreden, maar sterk genoeg moeten zijn om aan de eischen van het slepende gevecht te beantwoorden. Aangezien de verdediging daarbij minder hardnekkig wordt gevoerd en de aanval met minder nadruk geschiedt dan bij een beslissend optreden, zullen die wapens wel sterk in het front, maar minder in de diepte vertegenwoordigd moeten zijn.

Uit het 1c deel der *Studien zur neuen Infanterie-Taktik* weten wij dat, voor het hierbedoelde slepende gevecht, over eene lengte van 2000 tot 2500 passen eene infanterie-brigade van 6 bataljons toereikende is. Hiervan komen 4 bataljons in de eerste slaglinie, terwijl 2 in reserve blijven.

Bij gevechten op grootere schaal, b.v. indien een geheel legerkorps voor den demonstratieven vleugel wordt aangewezen, zal de in te nemen stelling betrekkelijk minder uitgebreid worden, 6000 à 7500 passen, daar eene brigade zal moeten worden afgezonderd om als reserve voor aanval of verdediging te dienen.

Terwijl zodoende de tegenpartij in front wordt beziggehouden,

worden de massa's, die de beslissing moeten aanbrengen, ontwikkeld en in beweging gebracht.

Een tegenstoot door den vijand gericht tegen den demonstratief te werk gaanden vleugel zou weinig gevolg hebben, daar deze in het ergste geval zou terugwijken, en ten andere slechts dáár eene beslissing kan worden verkregen, waar massa's op elkander stooten. Bovendien is de waarschijnlijkheid groot, dat inmiddels één der steunpunten van de verdediging in de handen des aanvallers valt, en mitsdien aan den verdediger een groot zedelijk en tactisch verlies wordt toegebracht. Van meer gewicht zal de tegenstoot zijn, wanneer die gericht wordt tegen de binnenste flank van de aanvallende massa's en derhalve met een doorbreken der stelling gepaard gaat.

Om die reden moeten dan ook de strijdkrachten over het demonstratieve deel zoodanig verdeeld zijn, dat de stelling in diepte toeneemt, naarmate zij den beslissing aanbrengenden vleugel nadert.

De artillerie zal daartoe vrij gelijkmatig over de geheele linie zijn verdeeld, ten einde den vijand over het geheele front het hoofd te kunnen bieden. Op elke 1800 à 3000 passen zal diensvolgens eene afdeeling van 4 batterijen in werking komen, ten einde het vooruitgaan der eigen infanterie te kunnen voorbereiden, zoowel als het vooruitdringen des vijands te kunnen afslaan.

Terwijl dit wapen op den uitersten vleugel slechts door cavalerie wordt ondersteund, in het midden door de infanterie wordt gedekt, zal dit laatste wapen op den binnensten vleugel — zijnde die, welke tegen de beslissing aanbrengende massa's aansluit — voldoende sterk moeten zijn, ten einde eene krachtige tegenweer te kunnen bieden. De beantwoording der vraag, hoe dicht tot de hoofdstelling des vijands moet worden opgerukt, kan genoegzaam worden afgeleid uit het hier beoogde doel. Het is namelijk hier niet meer te doen om te verkennen of waar te nemen, maar wel degelijk om invloed op al de bewegingen des vijands uit te oefenen.

Daartoe is het noodig zoo dicht te naderen, dat men den vijand onder het bereik van het vuur kan krijgen.

Er moet dan ook met alle kracht tot op dien afstand worden

vooruitgegaan, en alle hinderpalen, die de verdediger mocht in den weg stellen, overwonnen worden.

Van het oogenblik, dat dit doel bereikt is, moet halt gehouden en de afloop van het gevecht op den omtrekkenden vleugel worden afgewacht.

De artillerie zal hiertoe steeds doorvuren, de infanterie aanvaankelijk zich voorbereiden voor eene hardnekkige verdediging, waartoe de ingenomen stelling desnoods met behulp van pioniers moet worden versterkt.

Het kenmerk van den hier te voeren strijd zal zijn zich in de eenmaal ingenomen stelling krachtig staande houden tegenover den vijand en steeds met den aanval dreigen.

Eerst als de vijand, tengevolge van het gelukken des aanvals van den omtrekkenden vleugel, uit eigen beweging in het front begint terug te wijken, is het oogenblik gekomen aanvallend vooruit te rukken en van het behaalde voordeel zooveel mogelijk partij te trekken.

Wenden wij ons thans tot den beslissing aanbrengenden vleugel. Nemen wij aan dat hiertoe twee divisiën zijn bestemd. Zoo als reeds gezegd is, zal deze aanval zich moeten uitstrekken over een front van 2500 à 4000 passen.

Daar in de eerste slaglinie voor iedere 300 passen een bataljon gevorderd wordt, zullen voor die geheele linie 8 à 12 bataljons noodig zijn, terwijl het overige in eene tweede en derde slaglinie wordt opgesteld.

Met het oog op de bestemming der derde slaglinie, namelijk het afweren van een mogelijken vijandelijken tegenstoot en het der eerste linie behulpzaam zijn tot het standhouden of verder doordringen in de genomen vijandelijke stelling, is de bepaling der sterkte van de derde slaglinie en haar afstand van de eerste van veel belang.

Laat de gesteldheid van het terrein eene groote frontontwikkeling toe, of bestaat er mogelijkheid tot het doen eener omtrekking, dan zal de eerste linie noodwendig sterker worden, en daardoor de derde slaglinie zelfs tot op eene brigade kunnen verminderen. Het terrein, de vermoedelijke sterkte en richting

van den vijandelijken tegenstoot zijn van invloed op den afstand der derde linie. Zij zal in geen geval grooter mogen zijn dan het front van aanval. Daar het de infanterie is, die ten slotte de beslissing moet verwerven, zal dan ook de kommandant daarvan, dus de divisie-kommandant, het voorwerp dienen aan te geven, dat door zijne troepenafdeelingen moet genomen worden. Die bevelhebber zal den Commandant der artillerie, die bij zijne divisie behoort — namelijk 2 afdeelingen ieder van 4 batterijen — in kennis stellen met de aan de infanterie gegeven bevelen, opdat deze, in verband met zijn eigen opdragt, de bijzonderheden der uitvoering voor de artillerie kan regelen en beschikken.

Het is ook hier wederom de artillerie, die gedurende en ook na de ontwikkeling der overige troepen, den aanval voorbereidt. In het begin doet de artillerie der tegenpartij het meeste nadeel aan de zich ontwikkelende en vooruitgaande infanterie; het is dan ook op de voor de infanterie meest gevaarlijke batterijen, dat de artillerie van den aanvaller haar vuur concentrisch moet richten.

Naarmate de infanterie de vijandelijke stelling meer nabij komt, zal zij echter meer te lijden hebben van het geweervuur. De artillerie zal dan ook tegen dat tijdstip haar vuur te richten hebben tegen die gedeelten der vijandelijke infanterie-stelling, alwaar in het bijzonder de aanval tegen gericht is, en daartoe, als die opdracht niet anders te vervullen is, zich bij gedeelten met de infanterie vooruitbewegen.

Overigens moet de artillerie zoo veel mogelijk in massa optreden en geen enkele batterij in reserve laten. Hare groote bewegelijkheid, de mogelijkheid om haar zonder veel bezwaar weer uit de slaglinie terug te nemen, hare geschiktheid om over de andere troepen heen te vuren, stellen haar daartoe in het bijzonder in staat.

Angezien iedere afdeeling artillerie eene ruimte inneemt van 500 á 600 passen, zou het, met het oog op de voor de infanterie noodige tusschenruimten om voorbij de artillerie te komen, de moeilijkheid van het kiezen van goede artillerie-stellingen op eene betrekkelijk kleine ruimte en van het verkrijgen der noodige eenheid in de uitwerking, bezwaarlijk zijn om de artillerie der

beide divisies, namelijk 96 stukken, vóór de ééne divisie, die in de eerste slaglinie staat, in batterij te brengen.

Vermits de artillerie die der tegenpartij in getalsterkte moet overtreffen, en haar vuur concentrisch moet kunnen richten op de batterijen, die het gevaarlijkste zijn voor de aanvallende infanterie, rust op den kommandant van het legerkorps de verplichting te bepalen, of de artillerie der 1^e divisie op sommige punten door die der 2^e zal worden versterkt, dan wel of de vleugel tot het omvatten der vijandelijke artillerie zal worden verlengd, en eindelijk of ook de laatste afdeeling artillerie aan voornoemden strijd zal deelnemen, of bij voorkeur zal worden ingedeeld bij de brigade der 3^e slaglinie, die bestemd is vooreerst tot het afslaan van alle mogelijke tegenaanvallen, en wijders om de eerste slaglinie na eenen gelukten aanval de onvermijdelijke crisis der ontspanning te doen te boven komen.

Als de aanval genoegzaam door de artillerie is voorbereid, kan die door de infanterie ondernomen worden. De wijze waarop die aanval plaats heeft, zal ik voor mijne militaire hoorders, waarbij ik de bekendheid vooropstel van de bovengenoemde *tactische studien*, of de vertaling daarvan door den kapitein Rozenboom, of wel de *Nieuwere gevechtsleer* van den majoor Van Helden niet nader behoeven te ontwikkelen.

Alleen zij in herinnering gebracht, dat de infanteriemassa's, die den alles beslissenden strijd zullen voeren, daartoe worden opgesteld in drie slagliniën. De eerste is de voornaamste, en daarom ook de sterkste. Zij is bestemd om door haar vuur en den daarop gevolgden stoot de beslissing aan te brengen. Zij is op hare beurt weder verdeeld in drie liniën. De eerste is eene sterk bezette tirailleur-linie, die steeds de vijandelijke stelling zoekt naderbij te komen, en tot dat einde van den afstand van 600 à 800 passen een levendig vuur opent, en telkens na eene voldoende uitwerking, zoo gedekt mogelijk, 50 à 80 passen vooruitsnelt, om na eerst versterkt te zijn door de 2e linie, die der soutiens, en vervolgens door de derde, namelijk den hoofdtroep, de tegenpartij gedurende eenigen tijd met een moorddadig snelvuur op korten afstand te overstelpen, om na de daardoor teweeggebrachte geweldige uit-

werking tot den stormloop op de vooraf daartoe aangeduide punten over te gaan.

De bestemming der 2^e slaglinie is: toevallig ontstane openingen in de 1^e slaglinie aan te vullen, zuiver verdedigend op te treden tegen de pogingen des vijands tot het doorbreken der voorste linie, het vernietigen van den laatsten weerstand des vijands in de genomen stelling.

Het doel en de werking der 3^e slaglinie heb ik reeds besproken. Het al of niet gelukken van den aanval zal, wat de infanterie betreft, hoofdzakelijk afhangen van de goede keuze der aanvalspunten; van het onderling verband en de samenwerking der afdeelingen, die aangewezen zijn ze te bemachtigen; van de geoefendheid der infanterie in het juist schieten en het beoordeelen der afstanden; het oordeelkundig gebruik maken der dekkende voorwerpen die het terrein aanbiedt, zonder dat daardoor een gedeelte der linie wordt opgehouden en aan de eenheid van handelen afbreuk wordt gedaan; voorts van het hoogere plichtbesef bij de aanvoerders, dat o. a. verbiedt dat door enkele onderdeelen schitterende voordeelen worden behaald, maar ten koste van het geheel, en eindelijk of in de troepen eene mate van krijgstuicht heerscht, die, gepaard met een diepgeworteld gevoel van plicht, alleen in staat is, om in het laatste tijdperk, als honderden vallen, de overblijvenden vastberaden te doen voorwaarts gaan.

De werkkring der cavalerie, zoowel bij het nu besproken gevecht als bij die, welke ik nog — hoewel dan ook in zeer breede trekken — dien te behandelen, verschilt naar gelang de cavalerie behoort bij de infanterie-, dan wel bij de cavalerie-divisie.

De divisie-cavalerie, ter sterkte van vier escadrons, blijft ook gedurende het gevecht de taak vervolgen, die haar vóór het begin van den strijd was opgedragen, namelijk het beschermen der divisie door de verkenning des vijands. Tot dat einde zal zij aanvankelijk in escadrons, op de vleugels opgesteld, de verbinding met de neventroepen en de voeling met den vijand moeten onderhouden. De van haar afgezonden officiers-patrouilles zullen van elk voordeel, dat het terrein oplevert, gebruik makende, zelfs midden in het gevecht nog dikwijls gelegenheid vinden uitstekende diensten te bewijzen.

Indien vijandelijke ruiters-afdeelingen in de liniën der infanterie dringen, dan zullen de bedoelde eskadrons ook dezen groote verliezen kunnen toebrengen, en in elk geval als zwermers en wegwijzers der oprukkende eigen cavalerie-massa's kunnen dienen.

Behalve de dienst, die de cavalerie-divisiën te verrichten hebben bij de verkenningen op groote schaal, waarvan ik reeds gewaagd heb, alsmede bij het vervolgen van den vijand of bij den terugtocht, zal zij ook gedurende den loop van het gevecht een belangrijk gewicht in de schaal kunnen leggen. Die oogenblikken zullen echter kort zijn; vandaar dat een verrassend optreden eene hoofdvoorwaarde is tot het verkrijgen eener gelukkige uitkomst.

Hiervoor wordt vereischt bij den aanvoerder een heldere blik tot het doen eener juiste keuze van het oogenblik van aanval, en van den troep de geschiktheid om snel daarvan gebruik te maken, en dat zij in massa optreedt.

Welke zijn nu de tijdperken in den slag, waarin de cavalerie met goed gevolg kan optreden?

Vooreerst zal dit kunnen zijn bij de inleiding. Het kan namelijk bij eene bekwame leiding der cavalerie van den verdediger voorkomen, dat het ter inleiding strekkende kanonvuur van den aanvaller niet leidt tot dát inzicht in de bijzonderheden der vijandelijke stelling, als voor de ontwikkeling tot den aanval wenschelijk zou zijn.

In dat geval zal de cavalerie van den aanvaller die van de tegenpartij met kracht moeten terugdringen, ten einde den vijand op den gewilden afstand te kunnen naderen.

Omgekeerd kan het gebeuren, dat de tot inleiding bestemde troepen van den aanvaller zoo verrassend en voor den verdediger, die wellicht nog niet geheel tot tegenweer ontwikkeld is, tevens zoo hinderlijk dicht optreden, dat eene poging moet worden gedaan om ze terug te slaan.

Voorts kan, zoowel bij den aanvaller als bij den verdediger, hetzij een te koen optreden der vijandelijke voorhoede of een te laat teruggaan der voorposten of der achterhoede gelegenheid geven tot het doen van een verrassenden en gelukkigen aanval, als eene gunstige inleiding voor den slag

Ook gedurende het verdere beloop van den slag kan het optreden van cavalerie-massa's noodig zijn. Dit is b.v. het geval, als de verdediger door het overmachtige artillerie- en infanterievuur van den aanvaller overstelpt, zijn eigen vuur ziet verminderen, terwijl het gunstige oogenblik tot het doen van een tegenstoot nog niet is aangebroken.

Die tegenstoot zou moeten worden opgegeven, indien geene tijdelijke hulp werd aangebracht.

Het is in die gevallen dat de cavalerie zich moet opofferen voor het geheel, dat alleen door de tijdwinst die haar aanval zal opleveren, gered kan worden.

Het is duidelijk dat onder die omstandigheden ook een ruim gevechtsveld geopend wordt voor de cavalerie van den aanvaller. Mocht het namelijk aan de cavalerie van den verdediger gelukken, zich door de opgeloste en verspreide troepen der eerste slaglinie heen te slaan, dan is het de cavalerie des aanvallers die haar moet terugwerpen.

Mislukt echter die poging van den verdediger tot doorbreking der liniën, dan is het vuur der infanterie voldoende om de vijandelijke cavalerie te vervolgen en kan de hulp der eigen cavalerie achterwege blijven. In het algemeen moet de cavalerie alleen dan gebruikt worden, als door haar optreden werkelijke uitkomsten te verkrijgen zijn, maar niet omdat de cavalerie er nu eenmaal is.

Een beslissend oogenblik voor het optreden der cavalerie is zeker dat, waarop de aanvallende infanterie tot den werkelijken storm overgaat, dewijl de verdediger juist dit tijdstip kiest tot het doen van een tegenstoot in de flank. Van beide zijden wordt dan alles op het spel gezet. Terwijl de artillerie, maar inzonderheid de infanterie der beide partijen, in hooge mate zijn ingespannen en hoofdzakelijk hunne aandacht zullen vestigen op hetgeen in de nabijheid geschiedt, is voor de cavalerie de gelegenheid gunstig om verrassend en beslissend op te treden, en dat wel door zich te wenden tegen den uitersten vleugel van de terugwijkende linie van den verdediger, die zij den gevoeligsten slag kan toebrengen; of tegen de flank der tot het doen van een tegenstoot aanrukkende massa's, die zij, ten bate der eigen infanterie, minstens tot staan

kan brengen; of tegen de vijandelijke cavalerie, die zij belet op de stormende infanterie in te dringen.

Zal een en ander met goed gevolg geschieden en de cavalerie daarbij niet te laat komen, dan is het een hoofdvereischte dat de aanvoerder van dat wapen zich steeds rekenschap weet te geven van den waren stand van den door de infanterie en artillerie gevoerden strijd.

De wijze waarop de aanval door de hier bedoelde cavaleriemassa's dient te geschieden, wensch ik, daar dit meer behoort tot de bijzondere tactiek der cavalerie, niet verder te ontwikkelen.

De verdedigend-aanvallende vleugelslag. Overgaande tot de bespreking van den verdedigend-aanvallenden vleugelslag, begin ik met de opmerking, dat alleen op strategische gronden is uit te maken of men aan dezen gevechtsvorm boven den zoo even besproken de voorkeur moet geven.

Eene hoofdvoorwaarde daarbij is, dat de vijand genoodzaakt is, de min of meer sterke stelling die men heeft uitgekozen, aan te tasten.

De troepen worden ook bij deze slagorde in twee deelen verdeeld.

Het eene gedeelte is bestemd tot het bieden van den krachtigsten wederstand in de linie zelve, welke daartoe, zooveel de beschikbare tijd gedooft, met alle middelen die de veldversterkingskunst aan de hand geeft, moet worden versterkt.

Het andere gedeelte is bestemd aanvallend op te treden, derhalve tot het doen van den tegenstoot.

Op welk beslissend punt moet nu die tegenstoot gericht worden? Dit is eigenlijk de zaak die nog ter bespreking overblijft, na hetgeen in het eerste deel der meergenoemde „Studiën van den overste Von Scherff” reeds over dit gevecht gezegd is. Op het oogenblik toch dat tot het doen van den tegenstoot wordt overgegaan, neemt de tot dien tijd gevoerden strijd een aanvallend karakter aan, en wordt mitsdien tot den aanvallenden vleugelslag teruggebracht. Intusschen bestaat er dan nog tusschen die beiden een belangrijk onderscheid, namelijk dat degene, die van het begin aanvalt, te doen heeft met eene tegenpartij, die in stelling staat, en de tegenstoot met eene, die in beweging is. De laatste toch

zal gericht worden niet tegen dat gedeelte van den aanvaller, dat demonstratief te werk gaat, maar tegen den aanvallenden vleugel.

Wij hebben gezien dat de aanvaller zich bij voorkeur zal werpen op eenen vleugel van den verdediger, maar tevens dat een vijandelijke tegenstoot tegen de binnenste flank der aanvallende massa's gericht, hem het meeste zal schokken.

De verdediger moet zich deze eigenaardige bezwaren, aan den aanval verbonden, ten nutte maken. Dit zal moeielijk zijn, indien de gekozen stelling, over het geheel genomen, eene rechte lijn vormt. Immers de aanvaller voert de troepen, die met de inleiding en den schijnaanval belast zijn, tegen het geheele front. Door hen gedekt, ontwikkelt hij zich verder en werpt zich dan eerst met overmacht verrassend op een vleugel.

De tegenstoot, die op het oogenblik van den storm de flank van den hoofdaanval wil bestoken, moet zich vóór- of zijwaarts buiten de grenzen zijner rechtlijnige wederstandslijn bewegen. Wordt zij voorwaarts gedaan en dus gericht tegen de binnenste flank van den aanvaller, dan stoot zij vooreerst op het hier diepste gedeelte van de troepen des aanvallers, die bestemd zijn de tegenpartij bezig te houden, en daarna op zijne derde slaglinie, die haar in de flank zal bedreigen.

Wordt zij zijwaarts gedaan in eenen wijden kring om den eigen door den vijand omvatten vleugel tegen de buitenste flank van den aanvaller, dan heeft zij eenen grooten omweg te maken en komt mogelijk te laat.

Vormt de verdedigende stelling echter eene gebroken lijn, doordien één der vleugels of beide of wel het midden voor het overige uitsteekt, dan wordt de toestand zeer in het belang van den tegenstoot gewijzigd.

Naargelang namelijk de hoofdaanval zich dan tegen het teruggetrokken of het vooruitstekende gedeelte der stelling richt, zal de tegenstoot, thans meer gedekt door het vooruitstekende of teruggetrokken gedeelte, haren aanval tegen de flanken van den aanvaller kunnen richten.

Het komt er nu vooral op aan, den aanvaller in de meest gewenschte richting te lokken. Tot op eene zekere hoogte zal zulks mogelijk zijn door de keus der stelling zelve. De aanvaller toch,

die bij voorkeur eenen vleugel tot het doel van den aanval kiest, zal zich het meest voelen aangetrokken door den strategischen vleugel der verdediging, met name dien, door welks verlies de terugtocht van de tegenpartij het meest bedreigd wordt.

De verdediger kan deze aantrekkingskracht tot zijn doel aanwenden, door juist dezen vleugel terug te houden. Voorts zal de aanvaller ook den ten gevolge der terreingesteldheid zwakkeren vleugel het liefst kiezen, zoodat de verdediger ook van deze omstandigheid door het niet aanleunen van dien vleugel of op andere wijzen invloed kan uitoefenen op het besluit van den vijand. Werken die twee omstandigheden te zamen, is namelijk de strategische vleugel ook door de gesteldheid van het terrein de zwakste, dan zal men bijna zekerheid hebben verkregen nopens de richting van den aanval.

Hetgeen overigens door de keuze der stelling niet te bereiken is, kan zijdelings door de inleiding van het gevecht beproefd worden. De voor het front van den verdediger met de waarneming en beveiliging belaste troepen zullen, versterkt door de reserve der voorposten, door de richting van hunnen vrijwilligen terugtocht er bepaald toe kunnen bijdragen den aanvaller tot eene verkeerde ontwikkeling te verleiden.

Wat nu betreft het gebruik der wapens bij het hier bedoelde verdedigend-aanvallende gevecht, behoef ik, in aansluiting van hetgeen in het eerste deel der meergenoemde „Studiën” dienaangaande voorkomt, nog alleen het volgende op te merken nopens het gebruik der artillerie.

Is de artillerie des verdedigers zoo sterk, of wel de richting van den vijandelijken beslissenden stoot zoo tijdig en juist waargenomen, dat die artillerie hare geheele beschikbare kracht tegen den aanvaller kan ontwikkelen, alvorens eene overmachtige artillerie tegen de stelling is opgerukt, dan moet de poging om de tegenpartij niet te laten naderen, met alle kracht doorgezet worden. De artillerie des verdedigers heeft in dat geval een groot voordeel op die des aanvallers, daar zij stilstaande en wellicht uit eene gedekte stelling strijdt en de afstanden van te voren heeft kunnen opnemen. In het geval echter dat de artillerie des verdedigers veel zwakker is, of dat het den aanvaller reeds gelukt is ten deele

verrassend op te treden en eene overmachtige artillerie reeds bij de inleiding in stelling te brengen, dan is het voor de zwakkere artillerie niet geraden zich in een geschutstrijd te wikkelen, waarin zij waarschijnlijk het onderspit zou delven, en dan niet meer in staat zou zijn hare infanterie op het beslissende oogenblik te ondersteunen. Zij zal beter doen, gedurende den tijd dat de vijandelijke infanterie haar nog geen ruim doel aanbiedt, zoo gedekt mogelijk dat oogenblik af te wachten. Is dit echter daar en de aanvallende infanterie in het bereik van haar werkzaam vuur gekomen, dan vervallen alle nevenbeschouwingen en mogen zelfs de zwaarste offers haar niet terug houden, dezen en geen anderen dan dezen tegenstander te bestrijden.

De artillerie moet den strijd tot het laatste volhouden en daarbij bedenken, dat het mogelijke verlies van eenige stukken niets beteekent in vergelijking van het bezwijken van het beslissende steunpunt, dat wellicht door haar heldhaftig standhouden nog gered kan worden.

De artillerie, behoorende bij de troepen die bestemd zijn den tegenstoot te doen, zal zich in den regel niet daarvan scheiden maar moet tot op het oogenblik van hun daadwerkelijk optreden teruggehouden worden. Intusschen kunnen zich omstandigheden voordoen, dat zij beter zal doen met vooruit te snellen, namelijk wanneer de richting van den beslissenden stoot zich duidelijk uit die van den aanval laat afleiden, en deze met betrekking tot de ingenomen weêrstandslinie gunstig is. Zij kan dan door versterking van het vuur uit de stelling den tegenstoot nog krachtiger voorbereiden, terwijl zij door het gemak, waarmede de artillerie uit den strijd kan worden teruggetrokken, steeds voor andere doeleinden beschikbaar blijft.

De ontmoetingslag. Niet altijd zal zich de zaak op die wijze toedragen als ik tot dusverre besproken heb, namelijk dat de eene partij aanvankelijk verdedigend te werk gaat en de andere partij aanvalt. Niet zelden zal het voorkomen, dat de partijen elkander opzoeken, beiden met het doel om aanvallend te handelen. Alsdan zal, indien de sterkte niet te veel verschilt, die partij de meeste kansen voor de overwinning hebben, welke er het eerste in slaagt,

zich in den eenen of anderen vorm van den vleugelslag te ontwikkelen. Deze goede uitkomst is in geen geringe mate afhankelijk van de goede voorbereiding door de met de waarneming belaste troepen, en kan er zelfs toe leiden, den vijand te verrassen en hem door verdere doeltreffende maatregelen te dwingen den aanval zuiver verdedigend af te wachten.

Zijn echter de beide partijen in meerdere of mindere mate op de ontmoeting voorbereid, dan hangt de goede uitkomst veel van de energie en den helderen blik van den aanvoerder af.

Wil men *dán* de beslissing verkrijgen door met overmacht een of anderen vleugel aan te grijpen, dan zal het noodig zijn den opmarsch en de ontwikkeling meer achterwaarts te doen plaats hebben, en tot dekking daarvan een gedeelte der voorste troepen moeten opofferen, ten einde des te vrijer over de andere te kunnen beschikken.

Aangezien in de meeste gevallen het gevecht den vorm van een vleugelslag aanneemt, zal, na hetgeen zooeven reeds is gezegd nopens het gebruik der troepen bij dien slag, hieromtrent nu in geene nadere bijzonderheden behoeven te worden getreden.

De linieslag. De slechtste van alle vormen, waarin men een gevecht kan leveren, is zeker wel de linieslag, om reden daarmede de minste uitkomsten te verkrijgen zijn en ze veelal tot geene belissing leidt. Wordt die echter verkregen en ten slotte nog eene overwinning behaald, dan is dit in den regel te wijten aan de omstandigheid, dat het een der aanvoerders is gelukt massa's tegen een beslissend punt te voeren, en dus nog ten laatste den vorm van den vleugelslag, meestal na voorafgegaan doorbreken der stelling van de tegenpartij, aan te nemen.

Hoewel de vorm van den linieslag dus moet vermeden worden, kunnen er zich omstandigheden voordoen, dat zulks niet wel mogelijk is. Het kan namelijk voorkomen, dat een zelfstandig legeraanvoerder bemerkt dat hij verkeerd heeft gedaan door te besluiten den slag aan te nemen; hij zal dan, indien met de inleiding van den vleugelslag reeds een begin is gemaakt, zich slechts door den linieslag uit de verlegenheid kunnen redden. Voorts kan de kommandant van eene legerafdeeling er gegronde reden voor

hebben, om een zeker tereingedeelte bepaald te behouden, iets dat slechts door den lineslag mogelijk is.

In beide gevallen zal het streven zijn, door het geven eener belangrijke diepte aan de opstelling die taaheid aan de worsteling te geven, waardoor eene spoedige beslissing niet dan met de uiterste inspanning te verkrijgen is.

De strijd zal in beide gevallen zuiver verdedigend worden gevoerd met het doel, bij het afslaan van den vijandelijken aanval daarvan gebruik te maken óf tot eenen vrijwilligen afstocht, óf tot het zich op nieuw bevestigen in de ingenomen stelling.

Nopens de aanwending der troepen dient nog te worden opgemerkt, dat aangezien niets tot het doen van een tegenstoot behoeft te worden afgezonderd, over alles kan worden beschikt tot het versterken der verschillende slagliniën. Tegen dit voordeel staat het groote nadeel, dat als de stelling bezwijkt door het volslagen gemis aan troepenmassa's, die den vijand kunnen afbreuk doen of terugwerpen, de nederlaag des te gevoeliger zal zijn.

De aanvaller zal, zoo als ik reeds zoo even gezegd heb, de beslissing in dezen gevechtsvorm wel niet anders kunnen verkrijgen dan door het doorbreken der vijandelijke stelling, en dientengevolge niet kunnen volstaan met het aanvullen der geleden verliezen, maar zal, even als wij zulks bij de vleugelslag zagen, op de daartoe bestemde punten met alle kracht moeten optreden.

Het partijtrekken van de tactische beslissing en de mislukte aanval.
Zijn op de tot dusverre besproken wijze de massa's op elkander gestooten, dan volgt al spoedig de beslissing, en daarmede aan de eene of andere zijde de overwinning. Zal het doel van den oorlog, de vernietiging der vijandelijke strijdkrachten, bereikt worden, dan zal van die beslissing door de vervolging, zoowel van het geslagen als van het mogelijk nog niet geslagen, maar toch terugtrekkend deel van het vijandelijke leger, partij moeten worden getrokken.

Het is begrijpelijk, dat bij een troep die, na de uiterste lichamelijke en zedelijke inspanning zoowel van de aanvoerders als van de manschappen, zich van eene stelling heeft meester gemaakt, bij het overzien van het behaalde voordeel en de offers die het ge-

kost heeft, eene reactie plaats grijpt, die zich openbaart in een sterk verlangen naar rust. De aanvoerder zal eene groote mate van wilskracht moeten bezitten, om in zulke oogenblikken nieuwe inspanning van dezelfde troepen te vorderen.

De infanterie der eerste slaglinie, die zegevierend in de stelling is gedrongen, zal bezwaarlijk anders dan door een snelvuur over de geheele linie den aftrekkenden of vluchtenden vijand kunnen bestoken.

Mocht de derde slaglinie niet in een strijd gewikkeld zijn met den tegenstoot des vijands, iets dat niet zeer waarschijnlijk is, dan zal toch het doen oprukken daarvan veel tijd vorderen. De krachtigste ondersteuning zal de vervolging nog te wachten hebben van de gezamenlijke artillerie, die in den snelsten gang in de gewonnen stelling zal oprukken.

Beschermd door dit vuur zal de geheele cavalerie, die op den beslissing aanbrengenden vleugel beschikbaar is, ten aanval voortuitgaan. Om dit tijdig te kunnen doen, moet het haar streven zijn, vooral als zij nog niet in de gelegenheid is geweest aan het gevecht deel te nemen, bij de hand te zijn, en daartoe de infanterie, die tot den beslissenden aanval voortschrijdt, zoo dicht te volgen als, zonder in het vijandelijk infanterie-vuur te geraken, mogelijk is.

Maar zelfs als zij, door gemis aan dekking in het terrein, op het bedoelde oogenblik, namelijk dat de infanterie nog een 1200 passen moet afleggen alvorens de stelling te bereiken, betrekkelijk ver verwijderd is, dan zal zij nog tijdig kunnen aankomen, en zelfs, als zij van de te voren verkende terreinvoordeelen partij trekt, verrassend kunnen optreden en de terugwijkende infanterie, niettegenstaande het achterlaadgeweer, belangrijke verliezen kunnen toebrengen door haar steeds met nieuwe massa's te overstelpen.

In zulke oogenblikken zal de vijandelijke infanterie alleen door haar eigen artillerie en cavalerie te redden zijn.

Het kan echter gebeuren, dat de infanterie terreinhindernissen bereikt, die voor de cavalerie niet te overkomen zijn, en hierdoor de vervolging belemmerd of onmogelijk wordt.

Het gevaar blijft echter bestaan, dat het aan de cavalerie, die

zich tijdens de beslissing zijwaarts van de vijandelijke terugtochtslinie heeft kunnen opstellen tot het doen van flankaanvallen, gelukt die infanterie afdeelingen af te snijden.

Wat geschiedt er, terwijl de vervolging aldus wordt doorgezet, op het overige gedeelte der slaglinie, dat tot dus verre demonstratief en verdedigend is te werk gegaan?

Tot een goed inzicht der aldaar plaatsgrijpende handeling zij in herinnering gebracht, dat de aanvaller een der vleugels van de verdedigende stelling heeft overweldigd en door zijn derde slaglinie en reserve den tegenstoot van den verdediger heeft afgeslagen. Die teruggeslagen massa's zullen óf van de rest der slaglinie worden afgedrongen, óf daarop worden teruggeworpen.

In elk geval zal het bedoelde gedeelte van de slaglinie naar de zijde van den aanval een nieuw front moeten vormen, eensdeels om de geslagen gedeelten op te nemen, en ten andere om zich zelve tegen het verder doordringen van den vijand te dekken en hem te beletten ook den nieuw gevormden vleugel te omvatten.

Heeft de verdediger nu nog troepen in reserve, dan zal het hem waarschijnlijk nog mogelijk zijn den vleugelslag allengskens in een linieslag te doen overgaan, en zodoende den strijd af te breken.

Is het hem echter ook te doen geweest eene beslissing te zijnen gunste te verkrijgen, en heeft hij tot het doen van een krachtigen tegenstoot alle beschikbare troepen op het spel gezet, dan zal, als deze geslagen zijn, den nog niet aangetast vleugel van den verdediger de zware taak ten deel vallen, onder de moeielijkste omstandigheden den vijand naar twee zijden front te bieden.

Nu toch is het oogenblik gekomen voor den vleugel des aanvallers, die tot dusverre het gevecht slepend gevoerd heeft, op zijne beurt aanvallend op te treden. Zijne infanterie zal daartoe de tijdelijk ingenomen verdedigende stelling verlaten en mede tot den storm overgaan.

Gelukt die, en is de infanterie bij het vooruitrukken op den uitersten vleugel nog door eene belangrijke macht aan cavalerie en artillerie vergezeld kunnen worden, dan is de eerste schrede gedaan voor eene mogelijke insluiting der vijandelijke macht.

Verkeert de verdediger, die door den tegenstoot op zijne beurt aanvaller wordt, in hachelijke omstandigheden als die aanval wordt afgeslagen, in niet mindere mate is zulks het geval met den aanvaller, indien zijn vleugel, die de beslissing moest aanbrengen, wordt teruggeworpen.

Bij gebrek aan reserves, die reeds op het spel zijn gezet, zullen in beide gevallen de troepen, die nog niet met den vijand zijn handgemeen geweest, — zijnde bij den verdediger die, behorende tot het niet aangevallen gedeelte der verdedigende stelling, en bij den aanvaller die, deel uitmakende van den vleugel, welke tot dus verre demonstratief is te werk gegaan — geroepen zijn het verder doordringen van den overwinnaar tegen te gaan, de geslagen troepen op te nemen en te trachten het gevecht af te breken.

Het is de artillerie, en door haar gedekt de cavalerie, welke beide wapens niet in die mate als de infanterie het gevoelige van den terugstoot zullen ondervinden, die pogingen moeten aanwenden de vervolging der vijandelijke artillerie en cavalerie te stuiten, en de infanterie de gelegenheid verschaffen zich op nieuw te ontwikkelen of af te marcheeren.

Moet de hoop om den slag te winnen opgegeven worden, dan is het zaak om bij tijds terug te trekken. De reactie die bij den overwinnaar op de overspanning volgt, als ook de omstandigheid dat deze zich niet zoo dadelijk van den geheelen omvang van het door hem behaalde voordeel bewust is, geven den verslagene eene belangrijke tijdwinst. Hiervan moet door een spoedigen aftocht partij getrokken. Deze wordt door de artillerie en cavalerie gedekt, totdat het gelukt uit de nog in hun geheel gebleven troepengedeelten eene achterhoede te formeeren.

Onder bescherming daarvan kunnen langzamerhand en op genoegzamen afstand van het slagveld de verspreide en geslagen gedeelten weder worden vereenigd.

De VOORZITTER zegt namens de vergadering den spreker dank voor zijne uitmuntende tactische verhandeling, die van zeer grondige en oordeelkundige studie getuigt.

Na eene korte schorsing der vergadering, opent de VOORZITTER de berandslaging over de verhandeling van den heer Lutz.

De heer DE BAS merkt op, dat de heer Lutz, in tegenstelling met hetgeen in deze en vroegere dagen dikwijls is beweerd, nog een voorname rol in den oorlog aan de cavalerie wilde toewijzen. Daar niemand anders het woord schijnt te vragen, wil hij, als lid van het Bestuur, aan een beleefdheidsplicht voldoen, tevens als cavalerist van speciale erkentelijkheid getuigen voor de doorwerkte verhandeling van den geëerden spreker.

Dezerdage is weder een nieuw geschrift verschenen over de landsverdediging, getiteld: „*De duurzame verdediging van Nederland binnen het bereik van kracht en financiën*”, door V. d. S.” Spreker meent, dat velen het eens zullen zijn met den zin van den titel en met enkele besluiten van het werkje; weinigen toch onder de burger- en militaire leden onzer Vereeniging twijfelen aan de *mogelijkheid*, welke de schrijver aanneemt, van eene duurzame verdediging van het land, zoowel uit het oogpunt onzer materiele als van onze financieele krachten beschouwd, mits bij tijds aan bepaalde voorwaarden worde voldaan. De schrijver rekent daartoe o. a. de noodzakelijkheid van „wijziging der Grondwet, voor zoover de defensie betreft;” hij meent, dat met de bestaande Grondwet de levende strijdkrachten niet zoodanig kunnen georganiseerd worden als in het belang der defensie noodig is. Het antwoord, dezer dagen door den Kapitein Van Tuerenhout gegeven in het Tijdschrift „*de Vragen des tijds*,” op het vroeger aldaar geplaatste artikel „over algemeenen oefenplicht” van den heer De Roo, bewijst op nieuw, zoo als v. Tuerenhout herhaaldelijk kernachtig heeft aangetoond, dat het mogelijk is tot de landsverdediging de levende strijdkrachten voldoende te organiseren binnen het bereik van de tegenwoordige bepalingen der Grondwet. Die pogingen van den heer Van Tuerenhout hebben groote practische waarde, omdat, behoorde alvorens de Grondwet te worden herzien, een definitieve organisatie van het leger onvermijdelijk lang zou moeten worden uitgesteld.

V. d. S. vraagt verder eene eerste uitgave van 60 millioen tot het bouwen van versterkingen, eene jaarlijksche begrooting van 1875/76.

ongeveer 17½ millioen en eene jaarlijksche lichting van 16 000 man. Wat die gezamenlijke uitgaven in geld en in krachten betreft, zijn deze wel aanzienlijk, maar toch niet te zwaar voor het welvarende en dichtbevolkte Nederland. Spreker geeft zijne verwondering te kennen, dat terwijl betrekkelijk zoo weinigen zich verzetten tegen de sommen, actueel verslonden door een oorlog in het verre Oosten, die, zoolang het einddoel niet is bereikt, toch zeker behoort te worden voortgezet, zoo menigeen bezwaren oppert tegen even onvermijdelijke uitgaven tot verdediging en behoud van het eigen grondgebied in Nederland.

V. d. S. komt, na behandeling der doode weermiddelen, tot ontwikkeling zijner denkbeelden omtrent de samenstelling van onze levende strijdkrachten; merkwaardig is het, wat hij daarbij van de cavalerie zegt. Wij vermeenen, dat reeds na 1866, meer nog sedert 1870 en 1871, de cavalerie weder het standpunt heeft ingenomen in de legers, dat haar bij uitnemendheid toebehoort. Niet alleen heeft zij hare onmisbaarheid getoond, maar zelfs aanspraak gemaakt op eene nog meer zelfstandige verhouding, dan haar vroeger werd toegekend. V. d. S. schijnt het niet daarmede eens, en zegt „dat men niet meer kan zeggen, dat deze of gene verhouding tot andere wapens gevolgd moet worden, doch dan nog zoude dergelijke bepaling in ons land geen waarde hebben.” Hij spreekt dan ook alleen van de noodzakelijkheid om een tweetal eskadrons te plaatsen in Mastenbroek — eene stelling, die niet in ons vestingstelsel is opgenomen —, minstens een eskadron in Harlingen — in gelijke omstandigheden verkeerende, als Mastenbroek, ofschoon wij de wenschelijkheid beamen, dat beiden tot ons defensiestelsel behoorden. Leest men verder (bl. 60), hoe onduidelijk, deels geheel onbegrijpelijk, schrijver spreekt over den werkkring onzer cavalerie, dan grenst het haast aan het belachelijke, op dergelijke wijze in een publiek geschrift over een belangrijk dienstvak te hooren gewagen. Zelfs komt de schrijver tot het besluit, dat bij de taak voor Neêrland's cavalerie weggelegd, „intelligentie „in stede van lengte, en een goed schot, in plaats van handigheid „met de sabel, vereischten zijn.” Spreker houdt het er voor, dat de voordracht van dezen avond allezins geschikt is om den slechten indruk, dien dat geschrift met opzicht tot de cavalerie te weeg zou kunnen brengen, weg te nemen.

De heer Lutz heeft in zijne voordracht bijna de noodzakelijkheid tot uitbreiding van de cavalerie in Nederland betoogd. Spreker zou zeker gelukkig zijn, wanneer zoodanige uitbreiding in uitzicht wierd gesteld, maar hij betwijfelt of het ooit daartoe zal komen.

Tevens heeft hij er op gewezen, dat in Duitschland, ook in Frankrijk, de noodzakelijkheid is erkend om cavalerie-divisiën samen te stellen, in Duitschland bestaande uit 3 brigades, elk van 2 regimenten. Zulk eene organisatie is bij ons niet uitvoerbaar, wijl de cavalerie slechts 4 regimenten telt, en het niet waarschijnlijk is, dat deze met 2 regimenten zullen vermeerderd worden; doch spreker vraagt, of het in het algemeen niet wenschelijk zou zijn, onze 4 regimenten tot 2 brigades, elke van 2 regimenten, te formeeren?

Aangaande de gevoelige snaar, door den heer Lutz aangeroerd, de benaming betreffende van hoofd- of van hulpm wapen voor de ruitery, wil ik niet breed uitwijden, als zijnde een nuttelooze strijd, zeker niet door dien heer bedoeld. Elk dienstvak, groot of klein, kan in eene bijzondere verhouding geraken, waardoor het tijdelijk de rol van een hoofdwapen vervult. Zoo vormden b.v. in den winter van 1864 bij den overtocht van de Schlei door het Pruisische leger, de pontonniers tijdelijk een hoofdwapen, terwijl toch weinigen geneigd zijn in het gewone legerverband de pontonniers tot hoofdwapen te verheffen.

Dat de cavalerie sinds 1870 en 1871 ten volle aanspraak heeft verkregen op eene meer zelfstandige verhouding, ziet men o. a. erkend in de merkwaardige 7de aflevering van het werk van den Pruisischen generalen staf over den Fransch-Duitschen oorlog; daaruit blijkt duidelijk, dat de goed geleide cavaleriepatrouilles, destijds verricht, rechtstreeks hebben aanleiding gegeven tot de verkregen strategische resultaten. De Kroonprins had sinds Woerth alle aanraking met den vijand verloren, het 3^e leger was geheel aan conjectures overgegeven, toen op den 23^{en}, 24^{en} en 25^{en} Aug. berichten van de brigaden cavalerie van prins Albrecht en van de 4^e cavalerie-divisie, geput uit onderschepte brieven, telegrammen, vreemde en zelfs Frausche dagbladen, de ontruiming van Châlons bevestigden, tevens de eerste mededeeling behielden omtrent den marsch van den maarschalk Mac-Mahon naar

Metz tot ontzet van Bazaine. Daarop is gevolgd de groote strategische front-verandering der Duitsche legers op 26 Augustus '70, waarbij het cavalerie-rideau zulke uitstekende diensten bewees, dat daarachter de marsch van de Duitsche legers onopgemerkt door de Franschen kon worden uitgevoerd, hetgeen geleid heeft tot de capitulatie van Sedan.

Wanneer dergelijke belangrijke resultaten zijn bereikt, is men gerechtigd aan te nemen, dat de cavalerie, zoo goed als de infanterie en de artillerie, hoofdwapen mag worden genoemd.

De vraag, of het wenschelijk is de vier regimenten cavalerie voor de dienst te velde samen te stellen tot twee brigades, meent spr. bevestigend te mogen beantwoorden. Voorzeker bestaat de noodzakelijkheid, om te velde aan elke divisie infanterie ook cavalerie — liefst een regiment — toe te voegen; maar, althans in het begin van den oorlog, zal de gezamenlijke cavalerie meer nut kunnen verrichten tot kondschapdienst op groote schaal, daartoe tot twee brigades vereenigd, dan wanneer men slechts twee regimenten, elk afzonderlijk tot dien dienst bestemde, de beide andere aanstonds in het infanterie-divisie verband liet treden (1). Bij de samenstelling der cavalerie in Duitschland tot groote groepen, divisien (van 3 brigades, elk sterk 2 regimenten) en brigades (afzonderlijk optredende, 2 of 3 regimenten), is men uitgegaan van het denkbeeld, dat gedurende het gevecht — bij de verrichtingen van kondschapdienst in het algemeen zooveel mogelijk te vermijden — de 3^e brigade voor de divisie, het 3e regiment voor de afzonderlijk optredende brigade, tot reserve bestemd is. Al kunnen nu wij niet, als Duitschland, beschikken over cavalerie-*divisien*, zal toch onze cavalerie ook wel degelijk kondschap- en waarnemingdienst behooren te verrichten; bij geringere getalsterkte dier éenheden, zullen evenwel de afstanden, waarop de cavalerie zich verwijderd van het leger, minder aanzienlijk zijn dan die, waarop zich talrijke cavalerie-korpsen vooruit wagen. Aannemende, dat wij beschikten over twee brigades, elk van 2 regimenten en 1 rijdende batterij,

(1) In België, alwaar te velde aan elke der 4 divisien infanterie 4 eskadrons zullen worden toegevoegd, zijn in vrede de 8 regimenten cavalerie samengesteld tot 2 divisien, elk van 2 brigades à 2 regimenten.

kan in veel opzichten het 2e regiment worden beschouwd als aflossing en reserve van het eerste. Daar de waarnemingsdienst tot in de nabijheid van den vijand moet worden verricht, zullen de brigades, zoo veel doenlijk het gevecht vermijdende, trachten waar te nemen en zelve te zien, zonder gezien te worden. Samengesteld als boven aangegeven, kan elke brigade worden vooruit geschoven tot op 15 à 20 kilometers van den vijand, om, met 1 regiment en de rijdende batterij als gros voorloopig stand houdende, de andere helft — 4 eskadrons — als verkennings-detachementen verder vooruit te zenden tot waarneming van den vijand. De helft der brigade kan zich dan bij helder weer op open terrein tot op 10 à 15 kilometers van het gros verwijderen, terwijl de patrouilles 5 kilometers verder gaan tot in de onmiddellijke nabijheid van den vijand. Op die wijze is het mogelijk met eene brigade van 8 eskadrons en 1 rijdende batterij een rayon van 12 à 15 kilometers waar te nemen. De heer Lutz heeft aangenomen een rayon van 3 à 4 Duitsche mijlen, dat is 22 à 30 kilometers — doch daartoe achte men dan ook eene divisie ter dubbele getalsterkte beschikbaar. Wanneer de commandant der cavalerie rechtstreeks in contact blijft met den opperbevelhebber van het leger in het hoofdkwartier, daarmede langs telegraphischen weg of door ordonnance-posten verbonden, dan achte men tot konschapsdienst en waarneming van den vijand van brigades van 2 regimenten goede resultaten te mogen verwachten. Daar het paard niet vatbaar is voor den moreelen factor, diens krachten beperkt zijn, blijft immer eene geregelde aflossing noodzakelijk; neemt men nu aan, dat de beide regimenten — om beurten verkennings-detachementen en gros — elkaâr om de twee dagen, de patrouilles der vooruitgezonden verkennings-detachementen elkaâr om de 24 uren aflossen, dan kan het hoofddoel, waarneming van den vijand, voldoende geschieden door cavalerie-brigades, samengesteld uit twee regimenten.

Wil men echter in den oorlog met dergelijke indeeling practische resultaten verkrijgen, dan behooren, dunkt mij, onze vier regimenten cavalerie reeds in vrede tot brigades, elk van twee regimenten en 1 rijdende batterij, te worden samengesteld, bij voorkeur gedислоqueerd nabij de eventueele oorlogsterreinen, d. i. Gelderland en de garnizoenen aan den Yssel tegenover het oostelijk

frontier, Noord-Brabant, ten zuiden van Moerdijk en 's Bosch tegen het zuiden, om zich reeds als voorbereiding te oefenen op terreinen, alwaar ze in tijd van oorlog meest waarschijnlijk zullen moeten ageeren.

Wijders trachte men de mindere getalsterkte onzer Nederlandsche cavalerie te vergoelijken door eene doelmatige organisatie (bij voldoende getalsterkte der eskadrons — 140 tot 150 deugdelijke paarden — geschikt om zoo spoedig mogelijk te velde te gaan), door eene lichte uitrusting en eene juiste voorbereiding tot hare werkzaamheid, ten einde een maximum nut van het wapen te trekken. De cavalerist zou, meent spreker, alleen wapenen, munitie en mantel te paard moeten houden; de overige bagage kan per as (1 of 2 bagage-karren per eskadron) worden medegevoerd. Een officier-ingenieur en een peloton bereden pionniers, tot technische verrichtingen op verderen afstand, behooren aan elk regiment cavalerie te worden toegevoegd, dus 2 pelotons per brigade, waarvan de zelfstandigheid dientengevolge aanzienlijk zal worden verhoogd; bovendien ware het wenschelijk bij elk eskadron eenige ruiters tot hulppionniërdienst uit te rusten; bij de meê te voeren gereedschappen mogen vooral niet ontbreken dynamiet-patronen, tot het opbreken van spoorwegen, het vernielen van overgangen, op de wijze als zulks o. a. in Oostenrijk is ingevoerd. Oefeningen in dien zin sinds 1871 in Duitschland geschied, schijnen tot gunstige resultaten te leiden. Een Duitsch blad (1), de „National Zeitung”, besprak onlangs breedvoerig de oefeningen in dezen specialen tak van dienst aan de rijschool te Hanover, alwaar de instructeurs voor de geheele Pruisische cavalerie worden gevormd. Deze bijzondere oefeningen zullen dit jaar (1876) veertien dagen duren, uitsluitend met het doel om spoor- en telegraaflijnen te leggen en op te breken, waarin onderricht zal worden gegeven door personeel van het spoorweg-regiment. Dergelijke oefening kunne eveneens voor onze cavalerie plaats hebben. Daartoe ware noodig een deel van het spoorwegmaterieel, veelal in de magazijnen opgelegd als zijnde door de sectie-ingenieurs afgekeurd, ter beschikking te stellen

(1) Lees ook: *Avenir Militair*, 6 Avril 1876.

van de dépôts, om de rekruten te oefenen in het opbreken en vernielen van een stuk spoorlijn.

De heer Lutz heeft nog, ter loops, een zeer belangrijk punt aangestipt: het gevecht van de cavalerie te voet. Hoewel spreker het volstrekt niet eens is met het geschrift van V. d. S., dat voor ons land een goed schot voor den cavalerist van meer gewicht zou zijn dan het hanteeren van den sabel, gelooft hij niettemin, dat tegenwoordig aan het gevecht van de cavalerie te voet, onder bepaalde omstandigheden voorkomende, veel meer gewicht moet worden gehecht dan vroeger. Ten bewijze, dat men een uitstekend cavalerist kan zijn en tevens als infanterist goede diensten verrichten, strekke het voorbeeld van den grooten Seydlitz, die, als cavalerist en ruiteraanvoerder tot heden onovertroffen, als kornet bij het regiment kurassiers n°. 5 zijne eerste wapenfeiten verrichtte, de eerste lauweren op het veld van eer heeft geoogst, bij de verdediging, met 30 afgezeten ruiters, van een dorpje nabij Ratibor. Na een gevecht te voet van eenige uren, wierpen de overgeblevenen zich op het laatste oogenblik in den zadel om op de overmacht in te houwen. Zoowel Frederik de Grootte als Seydlitz erkenden dan ook al het gewicht, onder bepaalde omstandigheden, van het gevecht te voet voor de cavalerie. Dit belang is sinds 1870 nog aanzienlijk toegenomen.

Om ook daarbij practisch te blijven, verdient het overweging, de uitrusting van de cavalerie eenigszins te wijzigen. Belangrijk is het, wat daaromtrent in Oostenrijk valt te leeren, alwaar de Honveds de karabijn op den rug dragen, om zich daarvan, tot den dienst te voet, onmiddellijk te kunnen bedienen. Dit heeft zoodanig de aandacht getrokken o. a. in Duitschland, dat in een der voornaamste militaire tijdschriften „*Jahrbücher für Armée und Marine*” het dragen van de karabijn op den rug in plaats van als thans aan den zadel, met warmte is aanbevolen. Het beginsel zit daarbij voor, dat de sabel, die alleen te paard nuttig wordt gebezigd, aan het paard moet worden bevestigd, de karabijn daarentegen, die alleen nut kan bewijzen te voet, aan den ruiter. Gaat men nauwkeurig na op hoedanige wijze in het Oostenrijksche leger de karabijn door den ruiter gedragen wordt, dan blijkt de daartoe gevolgde methode

alleszins aanbeveling te verdienen en zeer practisch te zijn. De gelegenheid heeft zich voor mij voorgedaan om deze bevestiging daadwerkelijk en, zoo ik geloof met gunstigen uitslag te beproeven.

Een andere maatregel om de eskadrons in zelfstandigheid te doen winnen, klinkt schijnbaar als eene contradictie, namelijk het aantal onberedenen per eskadron — thans voor ons bepaald op 22, hoewel niet duidelijk blijkt, of er 6 dan meer mede te velde gaan (Aans. 23 Aug. '70) — te vermeerderen. Men moet niet uit het oog verliezen, dat, bij het verlies van één ruiter, er dadelijk twee paarden buiten het gelid geraken: het paard van den man zelf, vervolgens dat van den geleider. De proef daarvan leverden eenige Pruisische eskadrons in den aanvang van den veldtocht van 1870, welke enkele dagen als waren opgelost tot het rijden met handpaarden. Daarom behoort men, althans bij eskadrons van 140 à 150 paarden, het aantal onberedenen per eskadron te vermeerderen, om de beschikbare paarden dadelijk weder te doen bestijgen.

Het richtige voorstel van den heer Lutz tot het samenstellen van groote cavalerie-eenheden, sluit van zelf de noodzakelijkheid in, om deze ook reeds in tijd van vrede te oefenen. Het verdient zeer de aandacht, hoe oordeelkundig deze cavalerie-oefeningen op ruime schaal bij den oostelijken nabuur worden geleid; zulks wijst voor ons op de noodzakelijkheid eener hervatting der oefeningen van twee en meer regimenten cavalerie te samen met rijdende artillerie, als in vroegere jaren — 1861 en 1862 — in de legerplaats van Milligen hebben plaats gehad.

Dit jaar zijn in het Duitsche leger voor 5 legerkorpsen *oefeningsreizen* voorgeschreven, alleen voor ritmeesters en luitenants, onder de leiding van oudere cavalerie- en stafofficieren. De instructies voor deze oefeningsreizen zijn duidelijk en practisch, met het doel om de officieren, als patrouille-aanvoerder alleen en zonder troepen handelende, snel en juist te leeren zien, tevens hunne waarnemingen op de eenvoudigste en de beste wijze te rapporteeren.

Spreeker besluit tot de wenschelijkheid, reeds in tijd van vrede 2 cavalerie-brigades, elk van 2 regimenten en eene rijdende batterij, samen te stellen. Gedurende den oorlog op het gros van

het leger teruggedrongen zijnde, kunnen zij nog bij tijds allen of gedeeltelijk in het infanterie-divisie verband worden opgenomen; zoo lang echter de gelegenheid daartoe gunstig is, behooren de brigades den vijand waar te nemen, daarmede den veiligheidsdienst voor het eigen leger te verrichten, in den geest zooals dit in 1870 en '71 is geschied door de Duitsche cavalerie, zooveel doenlijk buiten het slagveld het gevecht met talrijker vijandelijke massa's vermijdende.

De heer ABEL wenscht een paar korte opmerkingen te maken.

De eerste geldt het door den heer Lutz uitgewerkte plan van organisatie onzer levende strijdkrachten. Eene dergelijke becijfering, waartoe ook de heer De Bas zich eenigermate heeft laten verleiden, komt hem voor minder practische waarde te hebben, zoolang een vaste grondslag ontbreekt, namelijk de wetenschap over welke krachten men voor die organisatie te beschikken heeft. Evenmin als de kok zich het hoofd breekt over het bereiden der gevechten en het opdisschen der schotels, zoolang hij geen zekerheid heeft omtrent hetgeen de keuken schaffen zal, evenmin gaat het aan bepaalde cijfers vast te stellen voor eene organisatie, waaraan het plan van leger-vorming en aanvulling ontbreekt. Mist men dien grondslag, dan kan het noemen van cijfers voor de samenstellende deelen van het krijgswezen alleen strekken als middel om de gedachten te bepalen. Gaat men verder en wil men aan bepaalde getallen binden, dan loopt men gevaar in eene verkeerde rekening te vervallen. Had de heer Lutz, na de heldere voorstelling, die hij gaf van den invloed, welke strategische en tactische gronden op elke organisatie noodwendig uitoefenen, zijne getallen wel anders moeten noemen dan om te doen uitkomen op welke wijze daarbij met dien invloed rekening is gehouden?

Het wemelt tegenwoordig in de militaire literatuur van organisatieplannen; bij den stortvloed van dergelijke geschriften dreigt het primordiale vraagstuk der legervorming en samenstelling — waaraan militie- en schutterij-wet eene oplossing behooren te schenken — op den achtergrond te geraken. De organisateurs zijn, bij gemis aan den grondslag welken de toekomst — wellicht de naaste — nog in haren schoot verborgen

houdt, genoodzaakt bij hunne becijferingen te vervallen in de misrekening van aanvulling van het te kort aan levende strijdkrachten uit schutterijen, waaraan zij de daarvoor vereischte militaire waarde ontzeggen. Van die misrekening is ook de heer Lutz niet geheel vrijgebleven, daar hij zijne reserve-divisie wenscht samen te stellen uit een aantal bataljons schutterij en uit de zich aanmeldende vrijwilligers.

Voor al omtrent deze laatste categorie spanne men de verwachting niet te hoog. De ervaring hieromtrent opgedaan na de Fransche overheersching en laatstelijk in 1870, behoort niet tot de meest bemoedigende; maar ook al daagden er, tegen alle verwachting, in tijden van nood vrijwilligers op in grooten getale, dan nog zou dit weinig baten, wanneer zij niet dadelijk bruikbaar zijn. Tegenwoordig moet voor den Staat tot regel gelden, geen man in den strijd te voeren, die niet voldoende geoefend is.

Eene andere opmerking, nauw verwant aan de eerste, betreft het cijfer der jaarlijksche lichting.

De heer De Bas heeft daarvan gewaagd en noemde het cijfer van 16 000 man als gevraagd door V. d. S. Het noemen van een cijfer voor de jaarlijksche lichting is soms ook het gevolg van het organiseren. Dikwerf wordt eerst een organisatieplan bedacht en uitgewerkt en daarna een daarvoor passend cijfer voor het jaarlijksch contingent berekend, en hierbij vaak over het hoofd gezien, dat er nog andere middelen zijn om de getalsterkte van het leger te verhoogen zonder vermeerdering van het cijfer der jaarlijksche lichting — eene kortzichtigheid, welke vooral dān te betreuren valt, wanneer zij, even als bij V. d. S. het geval schijnt, leidt tot de meening, dat tot eene behoorlijke regeling onzer levende strijdkrachten niet te geraken zij zonder wijziging der grondwet.

Een dier middelen, dat ook wordt voorgestaan in het jongste geschrift des heeren Van Tuerenhout en vroeger meermalen werd aangeprezen, bestaat namelijk hierin, dat van de schutterij een soort landweer, eene tweede heirban van de militie worde gemaakt. Wanneer, volgens de bepaling der grondwet, de militien vijf jaren dienstplichtig is heeft men uit de militie een leger van ongeveer het vijfvoud der jaarlijksche lichting, verminderd met het bedrag van het verloop. Deze getalsterkte is nagenoeg te verdubbelen bij tienjarigen

diensttijd van den militieplichtige, en deze verlenging van diensttijd wordt feitelijk verkregen door de schutterij, bij uitsluiting, samen te stellen uit hen, die bij de militie gediend hebben, en die schutterij vijf jaren te laten dienen.

Aangezien nu de Grondwet noch omtrent de samenstelling, noch omtrent den diensttijd van de schutterij eenige bepaling houdt, welke aan de verwezenlijking van dit denkbeeld in den weg staat, zou op die wijze een leger van nagenoeg de dubbele sterkte zijn te verkrijgen, zonder verhooging van het jaarlijksch contingent en zonder de Grondwet geweld aan te doen. Voor de schutterplichtigen zou deze regeling het voordeel hebben, dat zij niet, zooals nu, met veel oefening zouden behoeven te worden bezighouden, en voor den Staat zou zij ten gevolge hebben eene belangrijke besparing van kosten en op het leger en op de schutterijen.

De heer LUTZ wenscht slechts een paar opmerkingen te maken tot wederlegging van hetgeen tegen zijne rede is ingebracht of tot opheldering daarvan. Met het denkbeeld van den heer De Bas om de vier regimenten cavalerie tot twee brigades te vereenigen met het doel daarmede verkenningen op groote schaal te verrichten, zou spreker zich wel kunnen vereenigen. De vraag is echter, zijn die verkenningen in het hierbedoelde geval met die geringe macht mogelijk, en van welke veronderstelling gaat men daarbij uit? Heeft spreker den heer De Bas goed begrepen, dan stelt deze zich voor het leger te velde aan den IJssel op te stellen, en van daar cavalerie-brigades vooruit te zenden. Spreker is van een ander gevoelen en zou het veldleger aanvankelijk willen opstellen in en achter de liniën (met inbegrip van de Grebbe-linie).

Hij heeft er op gewezen, dat ook bij dergelijke opstelling het voor de opperste leiding van belang is te weten tegen welke punten de aanval zal worden gericht, en dat men dus moet trachten met de cavalerie die men heeft, de bedoelingen van den vijand uit te vorschen. Ten einde niet dadelijk over alle regimenten te beschikken en iets in reserve te houden, heeft spreker daarvoor drie regimenten bestemd.

Het komt hem voor dat de cavalerie-brigades, volgens de

samenstelling van den heer De Bas, weinig berichten van den vijand zullen kunnen inwinnen, daar zij zullen stooten op de vijandelijke cavalerie-divisiën, die driemaal sterker zijn.

Men zal waarschijnlijk weinig meer van den vijand te zien krijgen dan die cavalerie-massa's, en men zou wellicht door spionnen beter met de bedoelingen van den vijand bekend kunnen worden. Spreker wil wel is waar met eene nog geringere macht verkenningen verrichten, maar die tegenstrijdigheid is daardoor te verklaren, dat bij hem de hoofdzaak is, op de aangegeven operatielijnen de vijandelijke cavaleriemassa's tegen te houden, waartoe behalve de batterij rijdende artillerie nog 2 bataljons infanterie en 2 batterijen veld-artillerie aan ieder onzer drie regimenten cavalerie zijn toegevoegd.

Wat de quaestie betreft, dat de cavalerie thans nog een hulp-wapen zou zijn, zegt spreker, dat hij zulks geenszins bedoeld heeft. Wel is het mogelijk, dat hij door een minder gelukkige voordracht een nadruk heeft gelegd dien hij niet bedoelde, toen hij de infanterie het hoofdwapen noemde. Hij heeft willen te kennen geven dat de cavalerie en artillerie in vorige eeuwen hulp-wapens zijn geweest, en dit b.v. met de artillerie te velde, zelfs in het begin der voorgaande eeuw, nog eenigszins het geval was. Maar er is geen sprake van dat hij, wat den voorrang betreft, onderscheid tusschen infanterie, artillerie en cavalerie zou willen maken.

Wat de organisatie aangaat, deze is door spreker in de voordracht opgenomen, daar hij meende dat die belangrijke quaestie, meer dan het overige deel zijner verhandeling, stof tot bespreking zou geven, en vooral meer bevoegden zou uitlokken hierover hun gevoelen te doen kennen.

Zulks neemt niet weg, dat die organisatie niet uit de lucht is gegrepen, en dat hij de grondslagen, waarop die berust, wel kan aangeven. Hij heeft reeds de redenen vermeld, die pleiten voor de noodzakelijkheid eener uitbreiding van het veldleger tot eene sterkte van 50 000 man en de verdeling daarvan in 3 divisiën, alsmede hoe noodig het is om daarbij reeds in tijd van vrede eene belangrijke macht aan artillerie te hebben.

Daarentegen was hij er niet voor het getal regimenten cavale-

rie te vergrooten, vooreerst omdat wij toch niet in staat zouden zijn cavalerie-massa's bijeen te brengen, die het zouden kunnen opnemen met de veel sterkere van den vijand, maar voornamelijk omdat de terreingesteldheid van het vermoedelijke oorlogstoooneel in ons land niet zal veroorlooven, daarvan het noodige gebruik te maken. Overigens is hij voor eene betere indeeling der cavalerie die wij bezitten, en voor eene vermeerdering van het getal paarden bij eskadrons.

De opmerking van den heer Abel, dat de spreker bij zijne organisatie gebruik maakt van de schutterij zooals die tegenwoordig is en die door hem zelven én te velde én in de vestingen onvoldoende wordt geacht, berust op een misverstand. Waarschijnlijk heeft de heer Abel meer gelet op hetgeen dienaangaande voorkwam in eene vroegere nog niet geheel afgewerkte copie van zijne verhandeling, waarvan die heer een oogenblik inzage gehad heeft, dan wel op hetgeen spreker daaromtrent hedenavond heeft gezegd. In de herziene copie toch is van een geheel ander grondbeginsel uitgegaan. Daarin leest men: „Daar de reserve van het veldleger dns bijna geheel, en de bezettingstroepen voor de helft zullen bestaan uit schutterij, zal het nauwelijks behoeven te worden opgemerkt, dat de hier geschetste organisatie van het leger, evenals elke andere, niet denkbaar is zonder eene algeheele verbetering van de tegenwoordige indeeling en oefening der schutterij.”

Hierop volgt eene beschouwing over de militaire waarde der schutterij, met vermelding der redenen, waarom die thans niet voldoende is, en tengevolge waarvan het aanwenden van die krijgsmacht zoowel voor de bezetting van vestingen als tot het optreden in het open veld niet raadzaam wordt geacht.

Bij elke organisatie moet men rekenen op de schutterij, maar deze dient dan ook behoorlijk geoefend te zijn, hetgeen wel niet anders mogelijk is dan door daaraan eene inrichting te geven geschoeid op den voet der Pruissische landweer.

Bij eene dergelijke regeling zal de helft der bezettingen, voor zooveel infanterie betreft, uit schutterij kunnen bestaan. Het leger zal het overige, ongeveer 28 000 man, moeten leveren. Rekent men verder 10 000 man aan officieren, kader en vrijwil-

ligers, dan zou het leger eene sterkte verkrijgen van ongeveer 80 000 man.

Die macht is niet anders te verkrijgen dan door eene belangrijke vermeerdering van het jaarlijksch contingent der militie.

Spreeker herhaalt voorts dat, indien volgens het grondwettig beginsel een ieder verplicht is bij te dragen tot de verdediging van het vaderland, het streven daarheen moet zijn gericht dat, in navolging van Duitschland waar zelfs de landstorm is georganiseerd, door eene doeltreffende organisatie en voldoende oefening der verschillende strijdmachten, ook een ieder der 200 000 man, waaruit de strijdbare bevolking van ons vaderland ongeveer bestaat, in staat wordt gesteld, aan die verheven roeping te kunnen beantwoorden.

De heer ABEL meent met betrekking tot de uitdrukking van „zich aanmeldende vrijwilligers enz.“, welke door den heer Lutz is gewraakt, er op te mogen wijzen, dat hij aan die uitdrukking eene opmerking heeft vastgeknoopt, namelijk deze: dat degeen, die bij het leveren eener becijfering of het ontwerpen eener organisatie voor de levende strijdkrachten, voor de samenstelling eener reserve-divisie rekende op onze schutterijen of op zich aanmeldende vrijwilligers, in eene misrekening verviel, waarvan in de praktijk de teleurstelling niet zou uitblijven, aangezien bij de tegenwoordige snelle en meer volmaakte wijze van oorlogvoeren een man, die niet geheel geoefend in het gelid treedt, weinig waarde bezit voor den strijd. Deze opmerking, meer te beschouwen als eene algemeene, werd niet weersproken en kan in waarde niet verminderen omdat de woorden van den heer Lutz minder juist zijn weergegeven.

Het door den heer Lutz ter sprake gebracht misverstand vinde nog eenige opheldering.

Spr. heeft, zooals meer geschiedt, in zijne hoedanigheid van secretaris de verhandeling gevraagd van den heer Lutz voor een derde, die daarvan gebruik wenschte te maken voor zijne aantekeningen. Spr. heeft de aantekeningen van dien derde hier voor zich liggen en deze gedurende de voordracht geraadpleegd, en het is daarbij zijne aandacht ontgaan, dat de heer Lutz in zijn plan van organisatie later nog wijziging heeft aangebracht.

De heer DE BAS vreest tegen zijn wil nog te veel te hebben gezegd omtrent de woordspeling van hoofd- en hulpwapen. Spr. verklaart zich een sterk voorstander, om die opvatting zooveel mogelijk te verzwakken, doch in geene deele dat onderscheid te vermeederen. Tot omschrijving van hetgeen spr. zoo even zeide, moge dienen, dat hij niet uitging van de onderstelling, dat het leger te velde aan den Ysel ware opgesteld. Bij den actueelen toestand van voorbereiding, mobilisatie, enz. neemt hij onder gewone omstandigheden aan, dat men zal komen, bij voorbeeld bij een aanval uit het oosten, tot het bezetten van de stelling in de Geldersche vallei en de Neder-Betuwe, niet veel verder; het veldleger zal trachten oostwaarts van Utrecht, d. i. vóór de nieuwe Hollandsche-Waterlinie, zoo lang mogelijk stand te houden en eerst op het laatste oogenblik daarachter trekken. Spreker dacht zich dus het veldleger niet aan den Ysel, maar 1 of 2 dagmarschen achterwaarts opgesteld. Terwijl hij de samenstelling van onze brigades ontwierp ter sterkte van twee regimenten, drong hij er te gelijker tijd op aan, dat de zwakkere brigades moesten trachten tegenover talrijker korpsen van den vijand zooveel mogelijk het gevecht te ontwijken, tevens door regelmatige aflossing de krachten van de paarden te sparen; de krachten van het paard zijn door grenzen bepaald, die niet toelaten, dat zij op den duur ongestraft langer dan 24 uren gezadeld en aan den arbeid gehouden worden.

Op dienzelfden grond vergete spreker niet protest aan te tekenen tegen hetgeen de heer Lutz voorstelde, om *gedurende den nacht* cavalerie-veldwachten vóór de infanterie-veldwachten te stellen. Spreker gelooft, dat zeer vele cavalerie-officiëren zich daar tegen zullen verklaren. Cavalerie-veldwachtdienst gedurende den nacht moge een enkele maal bij uitzondering voorkomen, als regel behoort zoodanig gebruik van de ruitërij bij nacht te worden vermeden. Men moge eenige ruiters vooruitschuiven om bijtijds te worden gewaarschuwd, veldwachtdienst door cavalerie bij nacht is in het algemeen af te keuren. Juist met het oog op de noodige rust voor de paarden, achtte spreker noodig, dat cavalerie-brigades worden samengesteld, waarbij 2 regimenten elkaâr

om de tweemaal 24 uren kunnen aflossen; afzonderlijk uitgezonden regimenten geraken bij aanhoudenden dienst uitgeput.

Spreker stelt hoogen prijs op de ondersteuning der infanterie, als van het hoofdwapen bij uitnemendheid; doch dit neemt niet weg, dat, als men aan de cavalerie buiten het slagveld tot verrichtingen van den kondschaftsdienst een geheel zelfstandigen werkkring wil toewijzen, de toevoeging van infanterie belemmerend dreigt te werken, zoowel bij den marsch voorwaarts als bij eventueelen terugtocht. Beter zij de cavalerie zóó uit te rusten, dat zij zelve een vuurgevecht kunne volhouden. Wordt er infanterie medegevoerd, om daarop des noods de cavalerie te doen replieeren, dan zou het wel eens kunnen voorkomen, dat de cavalerie gedwongen werd om de infanterie te verdedigen, waardoor de bestemming der cavalerie, tot waarneming, zou verloren gaan, wellicht beide wapenen nutteloos worden opgeofferd.

Spreker komt er nogmaals op terug, dat de cavalerie zoodanig behoort te worden uitgerust, dat zij de zelfstandige rol, waartoe zij zal geroepen worden, behoorlijk kunne vervullen; terwijl haar dienst zóó moet zijn geregeld, dat de krachten der paarden in stand worden gehouden, hetgeen alleen kan geschieden door doelmatige aflossing.

Daar niemand meer het woord verlangt, sluit de Voorzitter de discussie, onder dankbetuiging aan de sprekers van dezen avond. Hij uit den wensch, daar dit de laatste vergadering in het winterseizoen is, dat het aanstaande werkjaar weder even belangrijke en nuttige voordrachten moge opleveren als het afgelopen gedaan heeft.

Thans niets meer aan de orde zijnde, wordt de bijeenkomst gesloten.

Namens het Bestuur:

De Secretaris,

F. E. L. A. ABEL.

ERRATA.

Verslag VII, blz. 306, regel 4 v. b. staat: 15000; lees: 1500.

„ „ „ 338 „ 14 v. o. „ onverdeeld „ onvervuld.